

Opinnäytetyö (YAMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi YAMK
2013

Maarika Valtonen

SIIVOUSTA JA SEKSIÄ

– SPR Varsinais-Suomen piirin Q-vuoren
nuorisotalon ja Turun ammatti-instituutin
Tommilankadun koulutalon yhteistyö

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Maarika Valtonen

SIIVOUSTA JA SEKSIÄ

Tässä raportissa kuvataan Suomen Punaisen Ristin Varsinais-Suomen piirin Q-vuoren nuorisotalossa ja Turun ammatti-instituutin Tommilankadun koulutalossa yhteistyönä kehitetyt yhteistyöpäivät. Yhteistyön muodot ovat kehittyneet tämän projektin aikana nuoriso-ohjaajien vetämiksi yhteistoimintapäiviksi, joita ovat ryhmäyttämispäivä ja valistuspäivä sekä Tommilankadun opettajien ohjaamiksi, mutta opiskelijoiden suorittamiksi siivouspäiviksi sekä mahdollisuuteen suorittaa työharjoittelu nuorisotalolla. Yhteistyö on moniammatillista yhteistyötä ja sitä voidaan tehdä myös muina aikoina, kuin varsinaisina yhteistoiminta päivinä.

Syksyllä mahdollisimman pian opintojen alkamisen jälkeen uuden ryhmän aloittaessa toisen asteen opinnot toteutetaan ryhmäyttämispäivä. Keväällä ennen lukuvuoden päättymistä pidetään päihteiden haitoista ja seksuaaliterveyteen liittyvä valistuspäivä. Vastineeksi näistä oppitunneista opiskelijat käyvät suorittamassa perussiivouspäivät nuorisotalolla kahdesti vuodessa. Valistuspäivissä puhutaan ihmissuhteista, seksistä, päihteistä ja muista opiskelijoita kiinnostavista aiheista. Opiskelijat voivat vaikuttaa valistuspäivien sisältöön ennakkoon esittämälläan kysymyksillä. Moniammatillista yhteistyötä tehdään varsinaisten yhteistyöpäivien lisäksi muinakin aikoina.

Opiskelijoille tehtiin kyselyin ja haastatteluin sekä opettajia ja nuoriso-ohjaajia haastatteleamalla kerätystä palautteesta saadun tiedon pohjalta lähdettiin yhdessä kehittämään yhteistoimintapäiviä, joista olisi hyötyä kaikille osapuolille. Opiskelijoilla on tarve keskustella oman elämänsä huolista ja saada tietoa askarruttavista asioista. Heille on tärkeää myös opetella hyödyllisiä yhteistyötaitoja koulun suorittamista ja elämää varten. Näihin tarpeisiin pyrittiin vastaamaan tämän projektin avulla.

Ryhmäyttämispäivien tarkoituksena on lisätä opiskelijoiden yhteistyövalmiuksia, sosiaalisia taitoja sekä kannustaa positiivisen palautteen kautta. Sosiaalisten taitojen vahvistuminen auttaa myös itsetunnon vahvistumiseen, joka auttaa opiskelumotivaatioon ja myöhemmin työllistymiseen. Yhteistyö antaa työharjoittelumahdollisuuden opiskelijalle, joka ei sosiaalisten taitojen heikkouden, oppimisvaikeuksien tai mielenterveysongelmien vuoksi voi päästä siivousalan yrityksiin työharjoitteluun. Opiskelijan sosiaalisia taitoja ja opiskelumotivaatiota yritetään parantaa ja antaa hänelle arvokasta kokemusta työelämässä toimimisesta jota hän ei muuten opintojensa aikana saisi. Opiskelijalla on opintojensa suorittamisen jälkeen mahdollisuus jopa työllistyä nuorisotalolle, mikäli hän on oikeutettu esimerkiksi palkkatukeen.

ASIASANAT:

Sosiaalinen vahvistaminen, ryhmätyötaidot, yhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master of social services

2013 June/58

Eeva Timonen-Kallio

Maarika Valtonen

CLEANING AND SEX

This report describes co-operation days, created by Finnish Red Cross, Southwest District Q-vuori youth center and Turku Vocational Institute Tommilankatu.

During this project, the forms of co-operation have developed into co-action days lead by the Red Cross youth leaders, also into cleaning days carried out by the students of Tommilankatu and the students may also have internships in the youth center.

In autumn when a new group of students start their studies, a grouping day is organized as quickly as possible. During spring, the students are given informative lessons on sexual health and the disadvantages of illegal drugs and alcohol. In return of these lessons, the students do cleaning service twice a year at the youth center. The students can influence the content of the lessons through questions given beforehand.

Questionnaires for the students and interviews with the teachers and the youth leaders have been made regularly throughout the project. Based on the questionnaires and interviews the co-operation days were developed to suit better for the needs for all sides. The students pointed out the need to discuss about the worries in their life and get information about things they have been wondering about. It is important to learn co-operation skills for accomplishing their studies and be successful in their lives. This project was carried out to respond to these needs.

The meaning of the grouping day is to increase the students' co-operation readiness, social skills, and to encourage them via positive feedback. As the students' social skills strengthen, so does their self-esteem. In turn, a good self-esteem is often associated with better motivation to study as well as better employment possibilities. For students who suffer from weak social skills, learning difficulties, or mental problems and thus cannot get practical training in cleaning industry, the co-operation gives them the possibility for the training they need. Additionally, if a student is entitled to salary support or some other form of employment support he or she may even get employed to the youth center.

KEYWORDS:

Social re-enforcement, co-operation, teamwork

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPPIMISVAIKEUDET	10
3 SYRJÄYTYMINEN	12
4 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN	15
5 SOSIAALISET TAIDOT	17
6 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ	21
7 TUTKIMUSONGELMA	24
8 PROJEKTIN ETENEMINEN	26
8.1 Opiskelijoille tehdyt kyselyt ja henkilökohtaiset keskustelut	27
8.2 Opettajien haastattelut ja heidän kanssaan käytyt palautekeskustelut	30
8.3 Nuoriso-ohjaajien haastattelu	31
9 YHTEISTYÖPROJEKTIN TUOTOS	34
9.1 Ryhmäyttämispäivä	34
9.2 Valistuspäivä	41
9.3 Siivouspäivät nuorisotalolla	43
9.4 Työharjoittelu nuorisotalolla	45
9.5 Moniammatillinen yhteistyö koulun ja nuorisotalon välillä	48
10 POHDINTAA	50
LÄHTEET	54

LIITTEET

- Liite 1. Opiskelijoiden kyselylomake
- Liite 2. Opettajien haastattelun runko
- Liite 3. Nuoriso-ohjaajien haastattelun runko

TAULUKOT

Taulukko 1. Opiskelijoiden kyselyiden ja henkilökohtaisten keskustelujen lukumäärät kevät- ja syyslukukausilla

Taulukko 2. Opettajien haastattelut ja palautekeskustelujen määrät kevät- ja syyslukukausittain

Taulukko 3. Nuoriso-ohjaajien haastattelujen ja palautekeskustelujen määrät kevät- ja syyslukukausittain

Kuviot

Kuvio 1. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012 – 2015 kolme kärkeä. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6. 2011.

Kuvio 2. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat

1 JOHDANTO

Työskentelen Q-vuoren nuorisotalossa vastaavana nuoriso-ohjaajana. Opiskellessani sosionomiksi (AMK) vuosina 2000 – 2003 tein työharjoitteluita Q-vuoren nuorisotalossa sekä Turun ammatti-instituutissa Tommilankadun koulutalossa. Tommilankadun koulutaloon työllistyin valmistuttuani Sosionomiksi (AMK) vuonna 2003. Siirryin Q-vuoren nuorisotalolle ohjaajaksi keväällä 2006. Työhöni kuuluu pääsääntöisesti nuorten ohjaaminen nuorisotalolla, kerhoissa ja katu-työssä, mutta sen lisäksi ohjaan nuoria aikuisia vapaaehtoistyön tekemisessä ja järjestän heille toimintaa vapaaehtoistyön muodossa. Toimin yhteyshenkilönä erilaisille järjestöille tilojen varaamisessa ja toimin myös asiakaspalvelutehtävissä kahvituksen ja kokouksen järjestäjänä. Työssäni kohtaan siis ihmisiä eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa. Nuorimmat ovat jopa alle kouluikäisiä ja vanhimmat lähes 90 – vuotiaita. Nämä täysi-ikäisyyden jo huomattavasti aiemmin saavuttaneet ovat järjestöissä harrastavia, jotka vuokraavat nuorisotalon tiloja harrastuskäyttöön.

Q-vuoren nuorisotalolla on hyvin pieni ja tiukka budjetti. Turun kaupunki rahoittaa toimintaa ja toimintaa järjestetään vuonna 1997 yhteistyösopimuksen mukaan. Joudun pohtimaan rahankäyttöä, ammatillisuutta ja käyttöteorioitani hyvin moninaisesti. Ihmiset joiden kanssa työskentelen, ovat hyvin eri-ikäisiä ja erilaisista asioista kiinnostuneita. Mietin vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa miten rahat riittäisivät mahdollisimman monipuolisesti sekä asiakastyöhön, että talon ylläpitoon. Q-vuoren nuorisotalossa ei ole palkattua siivoojaa, vaan siivouksen hoitavat nuoriso-ohjaajat itse asiakastyön ohessa. Joinakin vuosina on ollut mahdollista saada työllistettyä pitkäaikaistyötön osa-aikaiseksi nuorisotalon siivoojaksi. Talon siisteydestä on toisinaan tullut huomautuksia taloa käyttäviltä järjestöiltä, koska talossa ei ole vakituista siivoojaa.

Työskennellessäni Turun ammatti-instituutissa työhöni kuului osaltaan miettiä sopivia harjoittelupaikkoja, niille nuorille, jotka eivät pysty tavalliseen työharjoitteluun syystä tai toisesta. Silloin aloin miettiä Q-vuoren nuorisotaloa sellaiseksi

paikaksi. Samoihin aikoihin oppilailla ilmeni erilaisia tarpeita keskustella ja kysellä asioita esimerkiksi seksistä ja päihteistä, joihin koulun opettajien resurssit eivät riittäneet tai nuoret eivät halunneet keskustella näistä asioista opettajien kanssa.

Ammatillisten perustutkintojen perusteet on uudistettu vuonna 2010. Päivittämisen yhteydessä tutkintoja on kehitetty nykyistä vahvemmin työelämälähtöisemmiksi työelämän osaamisvaatimuksia vastaaviksi. Lisäksi on luotu monipuolisempia mahdollisuuksia tutkinnon suorittamiseen. Mahdollisuuksia valita tutkintoon osia muista ammatillisista tutkinnoista on monipuolistettu. Tämä uudistus tukee erityisesti niitä opiskelijoita, joilla ei vielä ole pitkäjänteisyyttä tai motivaatiota koko tutkinnon suorittamiseen yhtäjaksoisesti opiskelemalla. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2012, 29.)

Tommilankadun koulutalossa kotityöpalvelujen peruslinjalla opiskelevat nuoret ovat usein hakeneet oppilaitokseen joko viitoshakusijalla tai mukautetulla haulalla. Oppilailla saattaa siis olla motivaatio-ongelmia tai muita oppimiseen tai sosiaalisten taitojen hallintaan liittyviä ongelmia, jotka voivat vaikeuttaa työharjoittelupaikan saantia ja työllistymistä myöhemmin. Muutamien opiskelijoiden on mahdollista työllistyä Q-vuoren nuorisotalolle valmistumisensa jälkeen, mikäli eivät ole löytäneet itselleen töitä avoimilta työmarkkinoilta ja ovat oikeutettuja palkkatukeen tai johonkin työllistämistuen muotoon.

Turun ammatti-instituutin Tommilankadun koulutalo on hyvin pieni yksikkö, jossa opiskelijoita on alle 100. Pienessä yksikössä on tultava paremmin toimeen ihmisten kanssa, eikä siellä voi piiloutua tai kadota massaan, niin kuin isommissa yksiköissä. Tommilankadulla lähes kaikki tietävät toisensa jollain tavalla. Opettajat oppivat uudet kasvot nopeasti ja koska opiskelijoita on vähän, heilläkin on halutessaan mahdollisuus tutustua toisiinsa aika nopeasti.

Hyvät vuorovaikutustaidot ovat tämän päivän puheenaihe. Lehdissä, uutisissa ja mielipidepalstoilla kirjoitetaan viikoittain ihmisten vuorovaikutustaitojen tärkeydestä. Vuorovaikutustaitojen opettelua halutaan kouluihin arvioitavaksi oppiaineeksi. Hyviä vuorovaikutustaitoja tulisikin opetella jo alakoulusta lähtien, ko-

ko ihmisen elinkaaren ajan. Taitoja voi kehittää erilaisilla kursseilla ja ammatti-instituutissa on jo alettu ymmärtää ja vastattu tähän tarpeeseen. Nämä ammatti-instituutin tarjoamat kurssit ja nuoriso-ohjaajien pitämät ryhmäytämispäivät, joista tässä raportissa kerron, eivät kuitenkaan tavoita kaikkia opiskelijoita, mutta se on hyvä alku. Vuorovaikutustaitojen opettaminen on nuoriso-ohjaajien yksi tärkeimmistä työtehtävistä myös nuorisotalolla ja siksi se on luonnollinen aihe kehittämisen kohteeksi nuoriso-ohjaajien työtä ajatellen.

Sosiaalisten taitojen merkitystä on tutkittu monien tahojen toimesta ja ryhmätyö ja vuorovaikutustaitojen opettelu on havaittu tärkeiksi taidoiksi opetella kaikille, eikä pelkästään koulua, vaan elämää varten. Hyvät vuorovaikutustaidot vaativat yleensä vuosien harjoittelua, mutta jo pienestäkin edistymisestä saa usein lisää itseluottamusta ja siitä olisi hyvä muistaa antaa positiivista palautetta, joka taas lisää positiivisen kierteen jatkumista. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä opiskelijoissa voi havaita, jo kesken ryhmäytämispäivän. Se miten pysyvä muutos on niin lyhyen harjoittelun jälkeen, on sitten taas toinen asia, mutta hyvä alku se vuorovaikutustaitojen harjoittelulle joka tapauksessa on.

Usein opiskelijaa pidetään keskittymiskyvyttömänä tai häirikkönä, kun hän kyselee asioita, jotka ovat hänelle omassa elämässään tärkeitä ja kiinnostavia, mutteivät millään tavalla liity opiskeluun. Syitä tällaiseen käytökseen on monia, mutta joihinkin niistä syistä on mahdollista puuttua ja sitä kautta saada opiskelijan mielenkiinnon ja keskittymisen opiskeluun. Opiskelijan keskittyminen voi olla heikko, kun pitää miettiä omia tai läheisten parisuhdekiemuroita tai päihteiden käytön seurauksia. Kotona tilanne voi olla henkisesti raskas koska sosiaalista kanssakäymistä perheenjäsenten kanssa ei juuri ole tai se on vihamielistä, tai ehkä kotia ei ole lainkaan. Ei ole helppoa keskittyä siivouksen tai ruuanlaiton teoriaan, kun mielessä painaa huoli sukupuolitaudista tai muusta mieltä askarruttavasta asiasta eikä ole tietoa keneltä voi tai uskaltaa pyytää apua, saako jostain apua?

Eettinen ajattelu on kykyä pohtia arvoja omien ja yhteisön näkökulmasta ja tehdä ratkaisuja onko asia oikein vai väärin (Kuula 2011, 21). Ammattieettinen ajattelu on minulle kaiken peruste ja minulle on tärkeää, että ihminen tulee kohda-

tuksi omana itsenään ja ymmärretyksi omalla tavallaan, eikä vain yhteisön tavalla. Halu auttaa on saanut ihmisen tekemään ja kehittämään apua tarvitseville palveluita. Ilman rahaa ja vapaaehtoisuuden pohjalta tuotettava apu ovat tärkeässä roolissa Punaisen Ristin peruseriaatteissa (joita ovat: inhimillisyys, tasa-
puolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, ykseys ja yleismaailmallisuus) joille työni pohjautuu isolta osalta. Tänä päivänäkin Suomen sosiaalipalveluissa on merkittävässä roolissa maksuton ja ei- materiaallinen apu (Toikko 2012, 43). Tämän ajatuksen pohjalta olen lähtenyt kehittämään yhteistyötä Turun ammatti-instituutin Tommilankadun koulutalon sekä Suomen Punaisen Ristin Varsinais-Suomen piirin Q-vuoren nuorisotalon välillä.

Kehittämistehtäväni ajatuksena oli tarjota sosiaalisten taitojen harjoittelua, mutta samalla myös antaa tietoa ja oppia tulevaa elämää varten. Ryhmäyhtymispäivillä opiskelijat harjoittelevat yhdessätoimimisen taitoja sekä ratkaisevat toiminnallisin menetelmin ongelmia. Valistuspäivillä jaetaan tietoa seksuaaliterveydestä, ihmissuhteista ja päihteiden käytön haitoista. Tarkoituksena oli saada opiskelijat, opettaja, nuoriso-ohjaajat ja kaikki toimintaan osallistuvat mukaan kehittämään käytännön toiminnallaan ja palautekeskusteluilla, joten valitsin osallistavan kehittämisen metodin. Osallistava kehittäminen, joka antaa käytännön toimijoille mahdollisuuden kehittää (Toikko & Rantanen 2009, 91). Ajatuksena on tarjota vastikkeellista palvelua, jossa vastikkeena ei ole raha, vaan se palvelu jota kumpikin osapuoli tarvitsee, mutta johon ei ole resursseja. Nuorilla on toive, että heidät kohdattaisiin yksilöinä ja että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa (Komonen 2000, 5). Tässä kehittämistehtävässä nuorille on annettu mahdollisuus vaikuttaa, he ovat voineet vastauksillaan vaikuttaa yhteistyöpäivien kulkuun ja teemoihin.

2 OPPIMISVAIKEUDET

Oppimisvaikeudet eivät tarkoita ettei voi oppia, koska jokaisella yksilöllä on myös vahvuudet, joita on hyvä vahvistaa ja sen pohjalta yksilön on helpompi jaksaa yrittää ja kehittää omia kehittämiskohteitaan. Hyvin yksinkertaiset ja selkeät ohjeet auttavat ymmärtämään tehtävän. On oltava valmis käyttämään enemmän aikaa, erilaisia oppimistyyliä ja keinoja tehtävän suorittamiseksi ja oppimisen edistämiseksi. (Wong, Graham, Hoskyn & Beman 2008, 19.)

Oppimisvaikeudet voivat myös edistää syrjäytymistä ja vaikeuttaa sosiaalisten taitojen opettelua. Oppimisvaikeuksien kirjo on hyvin laaja ja niiden yksilöiminen on hieman hankalaa. Jokaisella yksilöllä oppimisvaikeudet voivat näyttäytyä erilailla, vaikka kyse olisi samasta ongelmasta. Usein oppimisvaikeudet ilmenevät puheen tuottamisen, - ymmärtämisen tai hahmottamisen vaikeutena. Oireita ilmenee myös akateemisissa taidoissa, eli lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen. Sosioemotionaaliset ongelmat, työmuistiongelmat ja itsehillintään liittyvät ongelmat. (Wong, Graham, Hoskyn & Beman 2008 17-18.)

Opiskelijaa ajatellaan nykyään työn eli opiskelun tekijänä, eikä vain oppijana. Opiskelijan on itse otettava vastuuta opiskelustaan ja oppimisestaan. Ei riitä, että näyttää koulussa ja ottaa tietoa vastaan, vaan on itse tehtävä ja opittava. (Komonen 2005, 43). Aiemmin koulusta valmistuttiin suoraan työelämään, mutta nykyään on todennäköisempää valmistua ”kortistoon” Tämä osaltaan vaikeuttaa opiskelumotivaation heikkenemistä ja runsasta alanvaihtoa (Piha & Poussa 2012, 23, Komonen 2005, 2)

Erityistä tukea tarvitsevien nuorten taustalla on useita tekijöitä, kuten yksinäisyyttä, sosiaalisia ongelmia, koulutuksen keskeytymistä, terveysongelmia, keskittymisvaikeuksia, liian aikaista itsenäistymistä suhteessa nuoren valmiuteen yksin selvitä arjesta, turvallisen aikuisen puutetta tai oma-aloitteisuuden puutetta. Nuorten syrjäytymisriskiä lisää myös se, ettei palvelujärjestelmä riittävän hyvin löydä tukea tarvitsevia nuoria tai tunnista nuorten tuen tarpeita tai ettei nuorelle tarjottava tuki ole riittävä tarpeeseen nähden tai palvelut puuttuvat. Vailla

toisen asteen tutkintoa olevien työttömien tai työpajanuorten keskuudessa neljä useimmin esiin nousevaa tekijää, jotka edellyttävät nuoren tukemista. Nämä neljä tekijää ovat: oppimisvaikeudet, kognitiiviset rajoitteet, rajoitteet sosiaalisissa ja vuorovaikutustaidoissa sekä itsetunnon ongelmat. Nämä rajoitteet ja vaikeudet eivät välttämättä näy heti, vaan näkyville tulee nuoren opintojen tai palvelujen keskeyttäminen ja kieltäytyminen tarjotusta palvelusta. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2012, 32.)

Siirryttäessä peruskoulusta toisen asteen opintoihin opiskelijahuollolla on merkittävä rooli uusien opiskelijoiden vastaanottamisessa. Oppilaiden siirtyessä perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen opiskelijaksi on tärkeää siirtää tietoa oppilaitoksesta toiseen opiskelijan mahdollisesti tarvitsemista tukitoimista varsinkin tilanteissa, joissa opiskelijalla on riski jäädä palvelujen ulkopuolelle. Opiskelijalle pyritään löytämään henkilökohtainen polku yhdessä eri toimijoiden kanssa (Työ ja Elinkeinoministeriö 2012, 29.).

3 SYRJÄYTYMINEN

Luennollaan 18.9 2010 apulaisylilääkäri Juha Väänänen herättelee kuulijoitaan kysymyksillä ”Kuka on syrjäytynyt?”, ”Kuka syrjäytyy?” ”Miten syrjäytyminen näkyy?” Pahoinvointi näkyy esimerkiksi ahdistuneisuutena, joka taas esiintyy erilaisina fyysisinä ja psyykkisinä oireina. ”Jokaisen on tärkeää pohtia, mihin arvoihin perustaa elämänsä ja millä tavoin pyrkiä varmistamaan oman elämän tarkoituksellisuus.” (Väänänen 2010.) Ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, että jos nuorella on vaarana joutua vaikeuksiin, että hän syrjäytyisi tai kadottaisi elämäntilanteen (Fischbein & Österberg 2009, 223).

Syrjäytyminen käsitteenä viittaa huono-osaisuuteen ja sillä on hyvin negatiivinen kaiku. Syrjäytymisellä tarkoitetaan sellaista tilannetta, jossa erilaiset sosiaaliset ja taloudelliset ongelmat kasautuvat samoille ihmisille (Danska-Honkala & Poteri 2011, 133). Syrjäytymisestä voidaan puhua kun kyseessä on elämäntilanteessa tapahtuva negatiivinen muutos tai muutoksen jälkeinen tilanne, kun ihminen jostain syystä jää ilman opiskelupaikkaa tai työtä. Ihmiset joiden on vaikeaa selviytyä arjesta yksin tai joilla on vain pieni tukiverkko, ovat suurimmassa syrjäytymisvaarassa. (Lundblom & Herranen 2011 s. 18.)

Ongelmien kasautumisella tarkoitetaan usean yhtäaikaisen negatiivisen elämäntilanteen muutoksen tapahtumista, ne voivat olla fyysisesti tai sosiaalisesti vaikuttavia. (Lundblom & Herranen 2011 s. 18). Huono koulumenestys peruskoulussa voi aiheuttaa huonot jatko-opiskelumahdollisuudet. Ongelmien pitkittyessä ja kasautuessa niin, että ne eivät ole enää hallittavissa ja tavallisen arkielämän hallinta katoaa ja sen seurauksena vieraantuminen yhteiskunnan normeista (Danska-Honkala & Poteri 2011, 134).

Syrjäytyminen voi alkaa siitä, kun ei pääse itse opiskelemaan ja kaverit pääsevät. Alkaa lakata huolehtimasta asioistaan ja ulkonäöstään ja vaikeuttaa samalla omaa pysymistä työ- ja opiskelumarkkinoilla. Lopulta ongelmat vaan kasautuvat, asiat jäävät hoitamatta ja elämäntilanteen hallinta on katoamassa. (Lundblom & Herranen 2011 s. 19.) Varhainen puuttuminen ja tuki ehkäisee syrjäytymistä jo

ennen kuin nuori putoaa palveluiden piiristä. Se auttaa ja luo edellytyksiä nuorelle selvitä myöhemmissä elämän vaiheissa jo pelkästään arkielämässä, mutta myös työelämässä. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2012, 35).

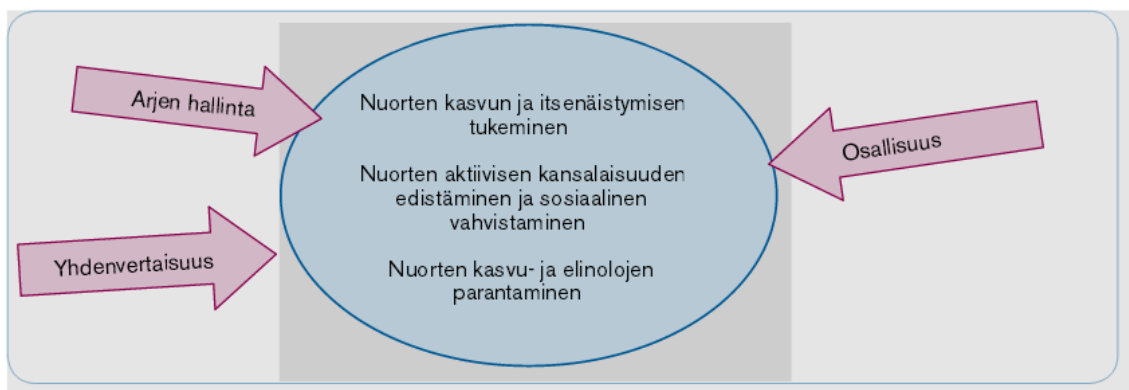
Nuori alkaa jossain elämänsä vaiheessa pohtia oman elämänsä tarkoitusta, elämää yleensä ja ihmisyyttä (Fischbein & Österberg 2009, 51). Jotta ammattilaisen olisi mahdollista olla apuna ja ohjata nuorta, on hänen itse selkeästi tiedostettava sekä arvojen ja tarkoitusten yleinen olemus, että omat arvonsa ja elämänsä tarkoitukset (Väänänen 2010). Nuoren kodista voi puuttua rajat tai rakkaus ja silloin hän yleensä hakee läheisyyden kaipuuseen apua kaveriporukoista tai kehitykselleen vahingollisesta parisuhteesta. Usein näissä tilanteissa normienvastainen käyttäytyminen on tavallista jolloin rikoksien teko ja päihteiden käyttö on yleistä. (Mehtonen 2011, 19.)

Jokainen ihminen kysyy varmasti joskus elämänsä suuntaa, hän miettii arvojaan ja elämänsä tarkoituksellisuutta. Usein nämä kysymykset voimistuvat teini-iän lähestyessä. Nuori ei tyydy pelkästään kysymään elämän tarkoitusta, vaan voi jopa asettaa sen kyseenalaiseksi. Hämmennys ja mitäänsanomattomuuden tunne on nuorten keskuudessaan merkittävästi yleisempää kuin aikuisilla. Nuoret uskaltavat usein kyseenalasta jopa koko olemassaolonsa tarkoitusta. (Fischbein & Österberg 2009, 52, Väänänen 2010.)

Nuorisolain tarkoituksena on turvata nuorisotyötä, jonka toimenpiteet parantavat nuorten elämäntaitoja. Nuorisolaki on kehitetty nuorten kasvuolojen parantamiseksi ja kehittämiseksi, sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi. Laki on kehitetty myös edistämään nuorten sosiaalista vahvistamista, aktiivista kansalaistumista, yhteiskunnallista vastuun ottamista, monikulttuurisuutta ja kansainvälisyyttä sekä vahvistamaan nuorten yhteiskunnallisuutta, sosiaalisuutta ja terveitä elämäntapoja. (Nuorisolaki 27.1. 2006/72, 1§.) Nuorisolain mukaan alle 29-vuotiaat ovat nuoria ja heillä on teoriassa mahdollista saada apua elämänhallinnan edistämiseksi, sosiaalisten taitojen vahvistamiseksi (Lundblom & Herranen 2011, 19). Jokaisella on oikeus osallistua päätöksentekoon omassa elämässään ja aktiiviseen kansalaisuuteen kannustetaan yhteiskunnan taholta (Toikko 2012, 56).

Nuori halutaan saada vaikuttamaan omaan elämäänsä ja myös toimimaan itse vastuullisesti päätöksensä kanssa (Opetus- ja Kulttuuriministeriö 2012, 7). Hänelle tarjotaan palveluita, mutta hän itse ratkaisee ottaako niitä vastaan ja alkaa harjoitella vastuullista aikuisuutta (Mehtonen 2011, 20).

Alla olevassa kuviossa kuvataan nuorten elinolojen parantamisessa tärkeitä asioita lapsi- nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012 - 2015.

Kuvio 1. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2012–2015 kolme kärkeä

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011

Nuorten pahoinvoinnin ehkäisemiseksi ja elinolojen parantamiseksi on kehitetty nuorisolainlain lisäksi Lapsi- ja nuorisopolitiittinen ohjelma, jonka tarkoituksena on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Sen tarkoituksena on myös vähentää jo olemassa olevaa syrjäytymistä sekä ennaltaehkäistä sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien syntyä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sekä turvata kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallistumismahdollisuudet. (Opetus- ja Kulttuuriministeriö 2012, 8.)

Myös näihin edellä mainittuihin asioihin perustuen on yhteistyöpäivillä merkitystä opiskelijoiden elämänhallintaan, sosiaalisiin- ja vuorovaikutustaitoihin. Sosiaalisten taitojen vahvistaminen on pääasiana yhteistyöpäivissä. Sellaisten taitojen harjoittelu jotka auttavat nuoria olemaan aktiivisempia kansalaisia ja itsenäistymään menettämättä arjen hallintaa tai syrjäytymällä tai jäämällä palvelujen ulkopuolelle (Mehtonen 2011, 19).

4 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN

Sosiaalinen vahvistaminen on ammatillista nuorisotyötä tekevien perusosaamista, johon nuoriso-ohjaajienkin työ pohjautuu. Se on kasvatuksellista ja yhteisöllistä työtä, jota tehdään erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa ympäristöissä. (Mehtonen 2011, 16.) Sosiaalista vahvistamista käytetään ehkäisemään syrjäytymistä. Sosiaalista vahvistamista on, kun nuorten kanssa tehtävässä työssä huomataan jo varhaisessa vaiheessa nuoren tarvitsevan tukea ja yhdessä miettään toimenpiteitä arjessa selviytymiseen. Tukitoimet, jotka kohdistuvat syrjäytymisvaarassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin nuoriin voivat alussa olla pieniä, mutta hyvinkin arvokkaita jatkossa sekä nuorelle, että koko yhteiskunnalle. Tuetaan nuorten elämänhallintaa ja opetellaan yhteiskunnan perusnormeja jo ennen kuin on suuria ongelmia ilmenee. Työssä on hyvä ottaa alusta asti vahva ennaltaehkäisevän työn näkökulma. (Lundblom & Herranen 2011, 20, Mehtonen 2011, 17.)

Sosiaalista vahvistamista olisi hyvä tehdä moniammatillisesti, eli koulu, sosiaali-toimi, nuorisotoimi ja muut viranomaiset tekevät yhteistyötä. Nuorella voi olla kontakteja moniin eri virastoihin ja päällekkäistä työtä tulee tehtyä, mikäli moniammatillista yhteistyötä ja – verkostoa ei synny. Se on yhteiskunnalle kallista ja nuorelle vaikeaa ja usein hän ei siksi halua apua, vaan syrjäytyy entisestään. On tärkeää, että nuori pääsee vaikuttamaan omaan elämäänsä ja valintoihinsa. (Danska & Honkala 2011, 128.) Sosiaaliset vuorovaikutustaidot ja suhteet muihin ihmisiin, kaverit, perhe, opettajat ja muut auttavat nuorta selviytymään vaikeuksista ja ottamaan vastuuta elämästään. (Fischbein & Österberg 2009, 223.)

Yhdessä toisten kanssa toimimisen taidot ovat tärkeitä kotona, koulussa, työpaikoilla ja ystävyysuhteissa. Niitä tarvitaan kaikessa arkipäiväisessä lähes päivittäin. Hyvät sosiaaliset taidot helpottavat jokapäiväisten asioiden hoitamista, yhteistyön tekemistä erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa tilanteissa, sekä hyvään oman elämän hallitsemiseen (Joronen & Koski 2010, 199.). Ammatilli-

sessä koulutuksessa ja varsinkin siihen liittyvässä työharjoittelussa tarvitaan yhdessä toimimisen taitoja, jotka auttavat työtehtävien oppimisessa (Konkola 2003, 12).

Ihmisen sosiaaliset taidot alkavat kehittyä jo varhaislapsuudesta saakka. Hyvin-kin pienet vauvat harjoittelevat sosiaalisuutta tilanteissa, joissa he ovat tekemisissä toisten ihmisten kanssa. Taitojen kehittyminen jatkuu koko ihmiselämän ajan eivätkä ihmiset tule koskaan valmiiksi niiden suhteen. Sosiaalisten taitojen kehittymisen estyminen nuoruudessa aiheuttaa usein erilaisia haittoja kuten yksinäisyyttä, syrjäytymistä, päihdeongelmia ja mielenterveysongelmia. Yhdessä toimimisen taidot ovat siksi tärkeitä oppia ja hallita tasapainoisen ja onnellisen elämän saamiseksi. Elämän kannalta nuo taidot ovat tärkeämpiä kuin esimerkiksi kouluarvosanat. (Joronen & Koski 2010, 199.)

5 SOSIAALISET TAIDOT

Ihmiset haluavat tulla toimeen itsensä ja toisten ihmisten kanssa. Jokaisen olisi tultava toimeen itsensä kanssa ensin, jonka jälkeen muiden on helpompi hyväksyä ja ymmärtää toista. Itseään pitää arvostaa ja nähdä itsensä tärkeänä ja arvokkaana. (Isokorpi 2004, 24.) Yksilöt ovat kovasti sidoksissa muihin ihmisiin, jokainen kaipaa palautetta, arvostusta ja rakkautta (2011 Kopakkala, 17).

Kun hyväksyy itsensä sellaisena kuin on, on helpompi ymmärtää ja hallita omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Kun on hyväksynyt oman tyylinsä, vahvuutensa, heikkoutensa ja rajallisuutensa, niin ongelmatilanteissa hän pystyy erottamaan, onko kysymys omista tunteista ja ajatuksista, vai ulkoisista tosiasioista. Jokainen joka on antanut itselleen luvan tehdä virheitä, on myös antanut itselleen luvan ilmaista tunteitaan ja tarpeitaan. Tällaisen ihmisen kanssa on helppo tulla toimeen ja viettää aikaa, koska hän ei esitä jotain muuta kuin mitä hän todella on. Hän on siis emotionaalisesti rehellinen. (Isokorpi 2004, 24.)

Ihmisillä on erilaisia rooleja, varsinkin nuorille on tärkeää löytää oma roolinsa ryhmässä (Kopakkala 2011, 17). Oman mielekkään roolin löytämiseen vaaditaan itsetuntoa, sosiaalisia taitoja mutta myös arvomaailma. Millaisen arvomaailman jokainen kokee omakseen, mikä on tärkeää ja mihin uskoo (Fischbein & Österberg 2009, 50). Erityisen tärkeitä nämä kysymykset ovat kasvatuksellisissa ammateissa toimiville ja muille ihmisten auttajille. Heidän on kyettävä ohjaamaan arvojaan ja tarkoituksiaan kyseleviä nuoria tai aikuisia ihmisiä etsimään vastauksia oikeista suunnista (Väänänen 2010).

Roolit jotka ovat ihmiselle tärkeimpiä kehittyvät vuorovaikutussuhteissa jo varhaisesta lapsuudesta lähtien ja siksi vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja kehittäminen koko ihmisen elinkaaren ajan ovat tärkeitä (Kopakkala 2011, 106). Omien tunteiden ja tarpeiden kohtaaminen ja niiden tunnistaminen on vaikeaa. On kohdattava elämässä vastaan tulevia pettymyksiä ja takaiskuja sekä eletävä niiden kanssa ja niistä huolimatta. Kun aloittaa matkan ja tutustumisen itseensä on oltava itselleen emotionaalisesti rehellinen sekä oltava valmiimpi

kohtaamaan kipua kuin välttämään sitä ja usein se vaatii myös nöyryyden opettelua. On uskallettava olla väärässä ja myöntää se, vaikka se saattaa tarkoittaa myös kasvojen menettämistä. (Isokorpi 2004, 25.)

Mikäli ei ole valmis tällaiseen prosessiin, niin usein omien virheiden myöntäminen laukaisee ristiriitaisia tunteita, eikä silloin kykene joustamaan, koska silloin pelkää itsearvostuksen ja hallinnan tunteen menettämistä. Tunneälytaitojen kehittäminen ei useinkaan ole mukavaa, eikä ole miellyttävää tutustua omaan vajavaisuuteensa ja toimintatapoihin, joista ei ehkä ollut edes tietoinen ja siitä miten ne vaikuttavat läheisiin ihmisiin. On helpompi kuunnella ja ymmärtää toista kuin kohdata omat heikkoudet, haavoittuvuudet ja erehtyväisyys. (Isokorpi 2004, 27.)

Sosiaalisen vuorovaikutuksen voi lyhyesti esittää olevan ihmisten välistä toimintaa erilaisissa ympäristöissä (Fischbein & Österberg 2009, 46). Erilaiset ärsykkeet ihmisten kanssa kasvattavat ja kehittävät meistä ihmisyhteisön jäseniä. Jokaisen yksilön sosiaalinen verkosto kasvattaa ja kehittää häntä ja mikäli sosiaalinen verkosto on vain perhe ja koulu, ovat ne vuorovaikutuksen opettajina erittäin tärkeällä sijalla. Usein nuorelle verkostoon liittyvät myös ystävät ja harrastus- tai muut kaverit. (Kauppila 2005, 142.)

Sosiaalinen vuorovaikutus sisältää käsitteet sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot. Sosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan sosiaalisen vuorovaikutuksen luonnetta ja sosiaaliset taidot sisältää ihmisten toisiinsa ja erilaisiin asioihin sopeutumiseen liittyviä taitoja. Sosiaaliset taidot ovat vuorovaikutuksen muotoja joiden avulla yhteistoiminta muiden ihmisten kanssa mahdollistuu. Jokainen siis tarvitsee tietoa ja taitoja jotka liittyvät sosiaalisten tilanteiden hoitamiseen ja niistä suoriutumiseen. (Kauppila 2005, 143.)

Sosioemotionaalisten taitojen harjaannuttaminen on luonnollista koulussa. Ammatillinen oppilaitos on erinomainen toiminnallisen ja yhteistyötä korostavan luonteensa vuoksi sosioemotionaalisten taitojen opetustilanteina. Kuuntelemisen taitoa pidetään yleisesti tärkeimpänä taitona vuorovaikutuksessa. Se voidaan jakaa kahteen erilaiseen kuuntelun muotoon, jotka ovat passiivinen ja ak-

tiivinen kuuntelu. Passiivisella kuuntelulla voi osoittaa empatiaa ja kunnioitusta puhujaa kohtaan. Passiivisesti kuuntelemalla on mahdollista unohtaa hetkeksi itsensä ja omat toimensa ja keskittyä vain puhujan sanomaan. Kuuntelija voi osoittaa kuuntelevansa ja hyväksyvänsä ja arvostavansa puhujaa niin, että hän kääntyy puhujaa kohden. On tärkeää antaa toisen puhua asiansa loppuun. Kuuntelija voi osoittaa olevansa avoin toisen sanomalle käyttämällä välisanoja, nyökkäämällä ja katsomalla puhujaa silmiin. (Joronen & Koski 2010, 120.)

Aktiivisessa kuuntelussa kuulija osallistuu ja eläytyy keskusteluun kuuntelun lisäksi, mutta myös kuuntelee. Pelkästään kuuntelun taitojen lisäksi käytetään heijastusta, jossa vastaanotettu viesti sanotaan omin sanoin takaisin viestin lähettäjälle. Tällöin viestin lähettäjä voi vahvistaa tai korjata kuullun asian, jonka lisäksi kuuntelija voi palauttaa myös tunteen jos hän havaitsee sen sanojen välillä. Eläytyvä kuuntelu on erityisen tärkeää silloin, jos toisella on jokin pulma tai ongelma. Eläytyvässä kuuntelussa voi puhuja tuntea tulleen kuulluksi ja ymmärretyksi. Eläytyvän kuuntelun kautta viestin lähettäjällä on mahdollisuus selvittää omia tunteitaan ja ajatuksiaan. Eläytyvän kuuntelijan avulla puhujalla on mahdollisuus tutkia itseään, tunteitaan ja ajatuksiaan syvemmin. Jokainen varmasti haluaa tulla kuulluksi ja silloin on helpompi tarjota sellainen tilanne myös toiselle. Ihmisen tullessa kuulluksi puhuja ja kuulijan välille muodostuu yhteys, jossa koetaan hyväksyntää. (Joronen & Koski 2010, 121.)

Kuulluksi tulemisen tunnetta ja yhteyttä ihmiseen joka on kuunnellut auttaa myös molemmille itsensä löytämisen mahdollisuutta ja se voi kasvattaa itse-tuntemusta ja – luottamusta (Kopakkala 2011, 132). Kun ihminen tulee kuulluksi, hän voi ymmärtää paremmin itseään ja on usein silloin halukkaampi muuttamaan omaa käyttäytymistään. Kuuntelijan on tulkittava myös omia kokemuksiaan uudelleen toisen ihmisen kuuntelemisen ja kokemisen seurauksena, siksi eläytyvä kuuntelu vaikuttaa myös kuuntelijaan. Tällainen kokemus auttaa myös kuulijan omaa itsetuntemusta, koska hänen työstettävä myös omia asenteitaan, tulkintojaan sekä niiden merkityksiä kuitenkin keskittyessään toisen puheen vastaanottamiseen ja työstämiseen sen palauttamiseksi. (Joronen & Koski 2010, 122.)

Opiskelijoiden kuuleminen ja tunteen antaminen siitä, että he saavat olla mukana päättämässä koulunkäyntiin liittyvistä asioista lisää heidän motivaatiotaan koulunkäyntiin. Opiskelijat rauhoittuvat ja keskittyvät paremmin opiskelemaan, kun he tuntevan tullessa kuulluiksi. Opiskelijoiden tarpeiden ja mielipiteiden kuunteleminen osallistaa heitä ja opettaa vastuunottamista omasta käytöksestään. (Joronen & Koski 2010, 122.)

Sosiaalisten taitojen opettamisesta on tehty tutkimuksia, joista on saatu hyviä tuloksia siitä, että lähes kaikki opiskelijat ovat hyötynet jollain tavalla sosiaalisten taitojen opettelusta (Kauppila 2005, 167). Koulujen on mukauduttava nopeasti kasvaviin sosiaalisten taitojen vaatimuksiin työelämässä. Nuoret ovat vaarassa syrjäytyä, mikäli heille ei opeteta tai he eivät tiedä miten sosiaalisissa tapahtumissa ihmisten kanssa selviydytään (Mikkonen 2011, 209).

Työelämässä vaaditaan jo työelämäjaksolla olevalta opiskelijalta sosiaalisia taitoja, jotta hän voi suorittaa tehtäviään. Sosiaalisten taitojen puute voi aiheuttaa monelle nuorelle sen, ettei työharjoittelupaikkoihin pääsekään ja se voi myös edistää työttömyyttä valmistumisen jälkeen. Hyvät sosiaaliset taidot auttavat työnantajaa ja työtovereita havaitsemaan työharjoittelijan mahdollisuudet selviytyä työelämässä. Hyvien sosiaalisten taitojen hallitsemisella ja työssä menestymisellä on merkittävä positiivinen yhteys. Sosiaaliset taidot tarkoittavat kykyä työskennellä ryhmätilanteissa ja erilaista roolinottokykyä annetuissa tehtävissä sekä kykyä eläytyä toisten työntekijöiden asemaan. (Kauppila 2005, 159.)

Sosiaalisten taitojen avulla on helpompi sopeutua työpaikan sosiaaliseen ympäristöön tai oppia hoitamaan asioitaan erilaisten viranomaisten verkostokiemu-roissa (Mikkonen 2011, 210). Sosiaalisilla taidoiltaan taitava saa helpommin omat asiansa näkyviin ja hän uskaltaa ilmaista mielipiteensä rakentavasti vaikka ne poikkeaisivat esimiehen tai ryhmän näkemyksistä. Työelämän sosiaalisiin taitoihin nuoria on opetettava jo koulussa, työharjoittelupaikoissa ja työelämäjaksoilla. (Kauppila 2005, 161.)

6 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillisesta työstä puhutaan tänä päivänä paljon. On helpompaa ja kannattavampaa tehdä työtä yhdessä. Ei tehdä päällekkäistä työtä ja jokainen ammattilainen voi keskittyä omiin vahvuusalueisiinsa ja saada tukea muilla osa-alueilla muilta työryhmässä toimivilta eri osaamisalan ammattilaisilta. Ryhmä pystyy kokonaisvaltaisemmin auttamaan yksilöä ja löytää paremmin hänen kehittämiskohteensa ja vahvuutensa (Wallin 2009, 111). Moniammatillisella yhteistyöllä voidaan saavuttaa laajempi näkökulma yksilön asioiden ja elämäntilanteen hoitamiseen (Danska & Honkala 2011, 129). Moniammatillinen yhteistyö koulun koko henkilökunnan ja mahdollisesti myös ulkopuolisten opiskelijoiden kouluhyvinvoinnin kanssa työskentelevistä ihmisistä koostuva työryhmä (Wallin 2011,109).

Moniammatillisessa yhteistyössä kaikki nuoren elämässä toimivat aikuiset eivät vain toimi, vaan ottavat myös nuoren itsensä mukaan toimijaverkostoon. Moniammatillisen yhteistyön tehostuminen lasten- ja nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämiseksi on tavoitteena, mutta se vaatii sektoreiden ylittävää yhteistyötä toimijoiden taholta. (Danska & Honkala 2011, 129.) Ryhmä tarjoaa ammatillista tukea jaettavaksi toimijoille ja prosessinomaisesti kehittää ja kehittyy asiakkaan tilanteen edetessä (Wallin 2009, 111).

Turun ammatti-instituutissa on toimiva moniammatillinen työryhmä, mutta instituutti on suuri, seitsemän koulutalon kokonaisuus, ei henkilökunnan resurssit riitä kaikkialle. Turun ammatti-instituutissa toimii moniammatillinen työryhmä eli tukitiimi. Tiimiin kuuluvat: Terveystoimittaja, kuraattorit, psykologit, urasuunnittelijat, oppilaitospastori, koulupoliisi ja opiskelijayhdistyksen koordinaattori (Turun ammatti-instituutti 2013). Kouluhyvinvointia edistäviä palveluja ovat yleiset eli kaikille suunnatut ja erityiset kohdennetut tukipalvelut (Wallin 2011, 109). Koulun tarjoamat hyvinvointipalvelut ovat kattavat, mutta silti kaikille apua tarvitseville ei sitä aina ole tarjolla niin nopeasti, kuin pitäisi. Hyvinvointipalvelut joita koulu tarjoaa, ovat psykososiaaliset palvelut esimerkiksi kuraattori ja psykologin

palvelut ja fyysiseen hyvinvointiin liittyvät palvelut ovat terveydenhoitajan palvelut ja opettajien palvelut (Wallin 2011, 110).

Tänä päivänä moniammatillisuuden arvo on jo tiedostettu ja sitä käytetään enenevässä määrin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja nuorisotyön kehittämiseen jopa valtionkin taholta. (Wallin 2011, 129.) Hyvinvointipalveluiden olisi hyvä olla kaikille avointa ja helposti lähestyttävää. Moniammatillisesta ryhmästä löytyy varmasti sellainen ihminen, jonka kautta kunkin yksilön on helppo kohdata ja alkaa hoitaa itseään ja asioitaan (Wallin 2009, 112). Moniammatillisuutta on käsitelty jo Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa (2007–2011). Kouluissa toimivan moniammatillisen työn pohjalla ovat hyvin toimiva sosiaalipalvelujärjestelmä.

Toimivassa sosiaalipalvelujen järjestelmässä on otettu kattavasti huomioon yksilö ja hänen tarpeensa. Kattavalla järjestelmällä voidaan löytää avun tarvitsijat, mikäli he eivät niitä itse pysty löytämään. Sosiaalipalvelut on määritelty auttamaan ihmisten hyvinvointia ja elämässä selviämistä (Toikko 2012, 28). Sosiaalipalveluja tuotetaan nykyään myös kouluissa. Tutkintojen perusteissa annetaan määräykset myös opiskelijahuollosta. Perusteiden mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijahuoltoa koskevat opetussuunnitelman osat yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan tai -kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoa hoitavien viranomaisten tai muiden tahojen kanssa. Samalla tulee sopia syrjäytymistä ehkäisevästä toiminnasta sekä opiskeluterveydenhuollon ja psykososiaalisen tuen asiantuntijapalveluiden järjestämisestä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 29)

Turun ammatti-instituutissa palvelujen tarjoaminen opiskelijoille on otettu huomioon ja tukipalveluja onkin kattavasti tarjolla. Ammatti-instituutissa järjestetään kaksi kertaa vuodessa alkavia Oma kotiovi ja hyvinvointitaidot – kurssit ryhmiä, joissa keskitytään elämänhallintaan ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. (Turun ammatti-instituutti 2013.)

Oma kotiovi -kurssin tavoitteena on lisätä tietoa oman kodin perustamisesta, raha-asioiden hallinnasta, harrastamisesta, työelämästä sekä nuoren aikuisen velvollisuuksista ja oikeuksista. Oppiminen tapahtuu erilaisten harjoitteiden ja tehtävien avulla. Hyvinvointitaidot-kurssilla opetellaan tutkimaan ja säätämään omaa mielialaa. Tavoitteena on opetella masennuksen ehkäisy- ja itsehoitotaitoja. Keskeisinä teemoina ovat toiminnan, ajatusten ja sosiaalisten suhteiden yhteys mielialaan. (Turun ammatti-instituutti 2013.)

Nykyään ammatti-instituutissa on käytössä myös varhaisen puuttumisen malli. Opiskelijan kanssa keskustellaan heti kun ryhmänohjaaja tai opettaja havaitsee huolta. Keskustelussa on mukana ensin kuraattori ja opiskelija ja mikäli tarve vaatii, opiskelijan asia viedään opiskelijahuoltoryhmä käsiteltäväksi. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan edellä mainituille kursseille ja tarjotaan hänelle mahdollisuutta sitä kautta myös vertaistukeen. On helpompi pysyä opiskelussa ja elämässä yleensä kiinni vertaistuen avulla. Opiskelijaa tuetaan hänen sosiaalisten taitojen harjoittelussa ja tarvittaessa avustetaan hakemaan lisäapua, mikäli hänellä on muitakin ongelmia tai rajoitteita. Opiskelijaa tuetaan ja kannustetaan opiskeluissa ja niiden suorittamisessa. Häntä tuetaan arkielämässä toimimisessa ja asioiden hoitamisessa.

7 TUTKIMUSONGELMA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Turun ammatti-instituutin Tommilankadun koulutalon sekä Suomen Punaisen Ristin Varsinais-Suomen piirin Q-vuoren nuorisotalon väliseen yhteistyöhön osallistuneiden (opiskelijoiden, opettajien sekä nuoriso-ohjaajien) kokemuksia yhteistyöstä ja yhteistyön vaikuttavuudesta. Pyrin selvittämään miten yhteistyötä voisi kehittää paremmaksi, toimivammaksi ja kiinnostavammaksi kaikille osapuolille. Erilaisten syrjäytymistä ehkäisevien toiminnallisten menetelmien käyttö on tärkeää, sillä yhä useammalla opiskelijalla on oppimisvaikeuksia, mielenterveyden ongelmia, tai joku muu rajoittava tekijä, joka vaikeuttaa sosiaalisten taitojen ja yhdessä toimimisen taitojen opettelua.

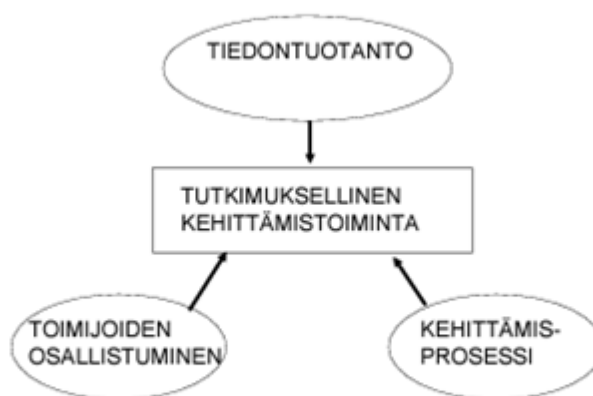
Kehittämistyö on aina tavoitteellista ja päämäärään tähtäävää (Toikko & Rantanen 2009, 16). Tavoitteena oli ottaa kehittämistyöhön mukaan yhteistyöpäiviin osallistuneet opiskelijat ja opettajat. Tavoitteena oli kehittää yhteistyömuoto, joka palvelee moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta kaikkia toimintaa osallistuvia jollain lailla. Tutkimusmenetelmän valinta perustuu tutkimusongelmaan (Seppänen-Järvelä 2006, 22). Osallistava kehittämismenetelmä, jossa osallistujilla on mahdollisuus itse valinnoillaan ja toiminnallaan kehittää ja vaikuttaa. Osallistavassa kehittämisessä aktiivinen toimija osallistuu kehittämiseen ja kehittäjä osallistuu käytännön toimintaan (Toikko & Rantanen 2009,91).

Toimintaan osallistuneilla oli mahdollisuus vaikuttaa vastaamalla kyselyyn ja osallistumalla vapaaehtoisena haastatteluun. Kyselyin ja keskusteluin kerätystä tiedosta lähdin kokoamaan ja kehittämään yhteistyöpäiviä lisää. Keräsin palautetta nuoriso-ohjaajilta, jotka ovat yhteistyöpäiviä vetäneet jo aiempina vuosina. Tein kyselyjä opiskelijoille ja lisäksi haastattelin osaa kyselyyn vastanneista. Haastattelin ja kävin palautekeskustelua opettajien ja nuoriso-ohjaajien kanssa vuoden 2009 lokakuun ja vuoden 2012 lokakuun välillä.

Kyselyiden, palautekeskustelujen ja toiminnan toteuttamisen välillä toimintaa kehitettiin ja kokeiltiin lisää. Nuoriso-ohjaajat lukivat kyselyjen vastauksia joita opiskelijat olivat kirjoittaneet ja niiden tuloksia otettiin mukaan opettajien kanssa

käytyihin palautekeskusteluihin. Opettajien kanssa keskusteltiin heidän näkemyksistään yhteistoimintapäivien vaikutuksesta opiskelijoihin, heidän luokkahankeen, sosiaaliin- ja vuorovaikutustaitoihin liittyen.

Alla olevassa kuviossa on Toikko & Rantanen (2009) kuvattu tiedontuottamisen kuvio.

Kuvio 2. Tutkimuksellisen kehittämistoiminnan näkökulmat

Yhteistoimintapäivien kuluessa havainnoin päiviin osallistuneita nuoriso-ohjaajia ja opiskelijoita. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tietoa tuotetaan aidossa ympäristössä (Toikko & Rantanen 2009, 22). Opiskelijat olivat koululuokassa, jossa olivat muutenkin tottuneet olemaan, joten paikka ei ollut vieras.

Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa pyritään muutokseen käytännön toiminnassa ja sen lisäksi pyritään tuottamaan perusteltua ja luotettavaa tietoa. (Toikko & Rantanen 2009, 23). Tarkoituksena oli saada päivistä sellaiset, joista olisi mahdollisimman paljon hyötyä opiskelijoiden yhteistyö- ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Tutkimuksen eettisyys oli tärkeää, siksi opiskelijoiden osallistuminen oli vapaaehtoista ja heillä oli mahdollisuus kieltäytyä, myös jälkikäteen heidän vastaustensa käyttämisestä. Tutkimuksen eettisyydessä on huomioitava ihmisen vapautteen valita tutkimukseen osallistuminen ja sen keskeyttäminen niin halutessaan (Kuula 2011, 23).

8 PROJEKTIN ETENEMINEN

Yhteistoimintapäiviä pienemmässä mittakaavassa on järjestetty jo kevästä 2003 lähtien kevääseen 2008 Tommilankadulla ja Q-vuoren nuorisotalolla. Syksyllä 2009 toiminta päätettiin aloittaa uudelleen, mutta kehittää sitä tarpeita vastaavammaksi kaikille toimintaan osallistuville osapuolille. Opettajilla ja nuoriso-ohjaajilla oli jo jonkinlainen näkemys yhteistoimintapäivien kulusta, koska he osallistuivat päiviin aiemminkin, mutta syksyllä 2009 koulunsa aloittaneet opiskelijat eivät olleet niihin vielä osallistuneet. Yhteistyön kehittämiskeskusteluista projektiin liittyen kävin lähinnä yhden opettajan kanssa vuosittain muutamia. Keskusteluissa olemme miettineet, että voisimmeko tehdä jotain muuta, kuin pelkästään pitää päihde- ja seksivalistustunteja, niitä kuitenkaan lopettamatta. Olemme yhteisesti sopineet yksi tunti siivousta yhdestä oppitunnista taksan. Opiskelijat siivoavat kaksi kertaa vuodessa kahdeksan tuntia, on nuoriso-ohjaajien pidettävä muitakin tunteja, kuin valistustunteja jotta tunnit menevät tasan.

Yhteistyökeskusteluissa mietimme jotain tunteja pidettäväksi heti koulujen alkamisen jälkeen syksyllä. Keskusteluissa esitin mahdollisuutta ryhmäyttämistuntien pitämiseen. Nuoriso-ohjaajat pitävät ryhmäyttämistunteja myös peruskoulun kolmas- ja seitsemäsluokkalaisille. Näiden keskustelujen pohjalta aloitimme syksyllä 2009 uutena yhteistyömuotona ryhmäyttämispäivät. Päivien kesto on muodostunut neljä oppituntia. Syksyllä uuden ryhmän aloittaessa koulunkäynnin uudessa paikassa ja uusien luokkatoverien on ryhmäyttämispäivä tarpeellinen, koska luokka on sama koko opiskelun keston, eli kolme vuotta.

Yhteistyöpäivien jälkeen jaoin kyselylomakkeet opiskelijoille ja keskustelin opettajien kanssa muutamia viikkoja päivien toteuttamisen jälkeen, jotta mahdolliset muutokset olisivat paremmin nähtävissä. Nuoriso-ohjaajien kanssa keskustelin mahdollisimman pian yhteistyötuntien jälkeen.

8.1 Opiskelijoille tehdyt kyselyt ja henkilökohtaiset keskustelut

Kyselylomakkeet jaettiin opiskelijoille aina pidetyn ryhmäytämisen- tai valistuspäivän jälkeen. Opiskelijoilla oli noin 10 minuuttia aikaa vastata kyselyyn. Haastattelutilanteen yritin tehdä mahdollisimman keskustelunomaiseksi ja antaa opiskelijalle tilaa kertoa omin sanoin kokemuksistaan. Keskustelut kestivät noin 10 - 15 minuuttia opiskelijaa kohden. Kahden opiskelijan kanssa keskustelin noin tunnin kummankin kanssa. Nämä opiskelijat olivat kertomassa kanssani tästä projektista valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä Turussa 13.10.2010.

Opiskelijoilta saatuja vastauslomakkeita kertyi yhteensä 108. Vastaukset sain neljältä eri vuosikurssilta ja kahdelta pienryhmältä. Opiskelijaryhmistä kolme olivat osallistuneet useampaan, kuin yhteen yhteistoimintapäivään ja kolme ryhmä oli osallistunut vain yhteen toimintapäivään. Tein opiskelijoille kyselylomakkeen ja siihen vastasivat kaikki tunteihin osallistuneet opiskelijat. Opiskelijat saivat vastata nimettömästi kysymyksiin. Tunnistamattomuus on tärkeää ja antaa vastaajille turvallisuuden tunnetta, siitä että heitä ei voida tunnistaa antamista vastauksistaan (Kuula 2011, 201).

Lisäksi haastattelin henkilökohtaisesti seitsemää opiskelijaa kysymyslomakkeen täytön lisäksi, nämä opiskelijat valikoituivat vapaaehtoisuutensa kautta, lukuun ottamatta yhtä haastateltavaa, joka osallistui haastatteluun opettajan kehotuksesta. Haastattelussa tarkensin kyselyssä jo esitettyihin kysymyksiin ja kysyin henkilökohtaisia mielipidekysymyksiä yhteistoimintapäivistä. Haastatteluissa en kysynyt tietoja, jotka olisivat voineet lisätä vastaajien tunnistettavuutta. Kysymykset eivät olleet arkaluontoisia tai kovin henkilökohtaisia, joten ongelmaa tunnistamattomuudesta ei syntynyt (Kuula 2011, 202).

Taulukko 1.

	Opiskelijoiden kyselylomakkeiden lukumäärä	Henkilökohtaisten keskuste- lujen määrä lomakehaastat- telun lisäksi
syksy 2009	17	2
kevät 2010	18	2
syksy 2010	21	1
kevät 2011	19	1
syksy 2011	18	1
kevät 2012	15	0

Vain 25 % opiskelijoista oli ollut nuorisotalolla siivoamassa. Kaikki vastanneet pitivät keikkaa ihan kivana tai tavallisena. Vastauksista ilmeni, että 75 % opiskelijoista oli tyytyväisiä nuoriso-ohjaajien pitämiin oppitunteihin. 10 % opiskelijoista oli sitä mieltä, että ryhmäyttämistunnit olivat turhia ja loput 15 % pitivät päiviä yhdentekevinä. 85 % oli sitä mieltä, että luokkahenki on parantunut ja on oppinut tuntemaan muita luokkalaisia paremmin. 15 % ei huomannut eroa tai ei ollut tutustunut päivän aikana paremmin luokkalaisiinsa.

"Ihan random tunteja" vastasi yksi haastatelluista, kun pyysin tarkentamaan, hän vastasi niiden olevan outoja. Kysyin uudestaan tarkennusta, niin hän totesi niiden olevan outoja, koska ne eivät ole oppitunteja, mutta kuitenkin hän koki oppineensa uusia asioita. Kysyin olivatko tunnit hänen mielestään hyviä vai huonoja, niin vastaus oli taas *"ne oli ihan random"*. Päättelin tuntien hänen mielestään olleen ihan mukavia kuitenkin.

"Kyllä mun mielestä näitä päiviä vois olla lisää"

"Ihan uusia juttuja tuli tyypeistä, joit ei viel tuntenu"

Lisähaastatteluissa opiskelijoista neljä seitsemästä kertoi toivovansa lisää ryhmäyttämisharjoitepäiviä sekä valistustunteja. Kaksi olisi toivonut pääsevänsä edes yhdelle ryhmäyttämistunnille. Yksi ei olisi halunnut osallistua ryhmäyttämispäivään eikä haastatteluun, mutta suostui lopulta.

Kaikki seitsemän vastaajaa pitivät valistuspäivistä ja toivoivat niitä lisää. Perusteluina olivat, että oli helpompi ymmärtää asioita, kun ne kerrottiin, jostain joka oli jo jollekin tapahtunut. Asioita ei esitetty saarnaten, vaan keskustellen ja opiskelijat saivat koko ajan kysellä ja osallistua tuntien kulkuun. Haastatellut pitivät siitä, että oli etukäteen saanut mahdollisuuden vaikuttaa tuntien sisältöön. Kaksi haastatelluista piti siitä, että kysymyksiä oli saanut esittää nimettömästi, vaikka ei itse sanomansa mukaan ollut kysynyt mitään,

”..mut olis voinu, jos ois halunnu tietää jotai”. ”voi kysyä, jos ei tiedä, eikä kukaan tiä et se on mun kysymys”.

17,5 % opiskelijoista vastasi kyselyssä ettei hänellä ollut mahdollisuutta kysyä etukäteen kysymyksiä valistuspäivään nuoriso-ohjaajilta, mutta he olivat kuitenkin osallistuneet valistuspäivään, kun se pidettiin. 8,6 % vastanneista kertoi, ettei heidän kysymykseensä oltu vastattu tunnilla.

Eräs opiskelija joka vastasi, ettei hänen kysymykseensä oltu vastattu suostui lisähaastatteluun. Haastattelussa kävi ilmi, että ohjaajat eivät olleet ymmärtäneet hänen etukäteen esittämänsä kysymystä ja siitä syystä jättäneet vastaamatta siihen. Opiskelijoilla ei ollut juurikaan tarvetta vastausten mukaan tietää muuta ja vain yhdessä lapussa oli lisätietotoiveita päivien kehittämiseksi tai toteuttamiseksi.

Hiljaisemmat opiskelijat tulivat itse myöhemmin kertomaan, että heillä oli kivaa, kun ei ollut pakko sanoa ja kun uskalsi sanoa asiansa, niin kukaan ei pilkannut. Usein tehtävien suorittamisen yhteydessä kuuluu naurahduksia, mutta niihin puututtiin välittömästi ja keskustellaan naurajien kanssa, että miksi se nauratti ja miksi se ei kuulu harjoitteeseen.

Opiskelijoiden esittämät kysymykset ovat olleet vuosittain samantyyliisiä. Ohjeistuksena heille kerrotaan, että ”SPR:n nuoriso-ohjaajat tulevat pitämään teille oppitunteja ja saatte kysyä mitä haluatte tietää?”

Kysymykset ovat olleet osittain Punaisesta Rististä ja lisäksi on kysytty päihteiden käytön haitoista, viiltelystä ja mielenterveyteen liittyvistä asioista. Seksiin ja ihmissuhteisiin liittyviä kysymyksiä on kuitenkin ollut aina kaikkein eniten.

8.2 Opettajien haastattelut ja heidän kanssaan käyty palautekeskustelut

Haastattelin viittä opettajaa syyskuun 2009 ja lokakuun 2012 välillä, jotka osallistuivat yhteistyöpäiviin. Yksi opettajista osallistui vain siivouspäivään, mutta vastasi haastattelukysymyksiin kuitenkin, koska työskentelee opiskelijoiden kanssa, jotka osallistuivat muihinkin kuin siivouspäivään. Kolmen opettajan vastauksista kävi ilmi, että osa opiskelijoista oli alkanut ottaa kontaktia toisiin opiskelijoihin ja opettajiin aktiivisemmin yhteistyöpäivien jälkeen. Kahden opettajan mielestä kiusaaminen on vähentynyt luokassa ja toisten kunnioittaminen ja työrauhan antaminen on lisääntynyt toimintapäivien jälkeen.

Taulukko 2.

	Opettajien haastattelut	Opettajien kanssaan käyty palautekeskustelut
syksy 2009	3	2
kevät 2010	1	1
syksy 2010	1	1
kevät 2011	0	3
syksy 2011	0	3
kevät 2012	0	2
syksy 2012	0	3

Kaikki viisi opettajaa oli sitä mieltä, että yhteistyö on toimiva ja sitä halutaan jatkaa. Neljä opettajista piti ajatuksesta, että voi soittaa ja pyytää apua, jos koulun resurssit eivät riitä. Apua on myös järjestetty kahtena kertana keväällä 2012, kun opettaja on ottanut yhteyttä ja pyytänyt pitämään oppitunnin lyhyelläkin varoitusajalla. Opettajia haastattelin vuoden 2009 lokakuun ja vuoden 2011 marraskuun välillä. Alla olevaan taulukkoon on laskettu mukaan myös käydyt sähköpostikeskustelut ja puhelinkeskustelut. Keskustelut ovat olleet puhelinkeskusteluja ja sähköpostiviestikeskusteluja. Keskusteluissa on sovittu päivämääriä yhteistyöpäivien toteuttamiselle ja niiden kehittämiseksi.

8.3 Nuoriso-ohjaajien haastattelu

Haastattelin viittä nuoriso-ohjaajaa, joista kaksi on tehnyt yhteistoimintapäiviä vuosina 2008 – 2010, eivätkä ole nuorisotalolla enää töissä. Lisäksi kaksi haastateltavista ei työskentele vakituisesti nuorisotalolla, vaan tekevät työtä oman työn ohella. Nuoriso-ohjaajien haastattelut suoritin tammikuussa 2010 ja syyskuussa 2011. Haastattelin kysymysrunгон pohjalta erikseen jokaisen yhteistoimintatunteja pitäneen nuoriso-ohjaajan. Haastattelu oli tarkoitettu hyvin keskustelunomaiseksi ja tein muistiinpanoja keskusteluista.

Nuoriso-ohjaajat aloittavat kaikki koululla pidettävät tunnit kertomalla opiskelijoille Punaisesta Rististä, nuorisotalon toiminnoista, aukioloajoista ja kerhoista. Mikäli samalle ryhmälle on jo pidetty tunteja, niin edellä mainitut asiat käydään läpi nopeasti kymmenessä minuutissa kertausluonteisesti. Kaikki haastatellut pitivät tärkeänä saada kertoa omasta työstään, taustaorganisaatiostaan ja toiminnasta, jota nuorisotalolla järjestetään.

Taulukko 3.

	Nuoriso-ohjaajien haastattelut	Nuoriso-ohjaajien palauttekeskustelut
syksy 2009	0	2
kevät 2010	3	3
syksy 2010	0	1
kevät 2011	0	2
syksy 2011	2	1
kevät 2012	0	2
syksy 2012	0	1

Kaikki viisi nuoriso-ohjaajaa pitivät hyvänä tapana saada toimintaan uusia kävijöitä, kun pääsee kasvatustensa niistä puhumaan nuorille ja koulu on siihen erinomainen paikka. Opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua nuorisotalolla järjestettäviin tapahtumiin, toimintaan ja kerhoihin mikäli ovat alle 19 -vuotiaita. Opiskelijoille tarjotaan esimerkiksi mahdollisuutta osallistua kaksi kertaa viikossa järjestettävään maksuttomaan salibandykerhoon. Kerhoon voi osallistua vaikka ei ole omaa mailaa ja sisäpelikengätkin saa tarvittaessa lainaksi. Muutama nuori on innostunut käymään kerhossa ja ottanut myös kavereitaan mukaan. Kerho on osa nuorten sosiaalista vahvistamista tukevaa työtä, jota nuoriso-ohjaajat tekevät nuorisotalolla ja kerhoissa. Kerhossa ei vaadita aikaisempaa pelikokemusta, ainoastaan innostunut tarvitsee olla. Kaikille annetaan tasapuolisesti peliaikaa ja mahdollisuuksia. Kerholla ei ole kilpailullisia tavoitteita, ainoastaan nuorien sosiaalistaminen ja liikuntaan innostaminen ovat tavoitteina. *”Siistii, kun jätkät on käynyt meidän säbäss.”* H2.

Kaikkien viiden nuoriso-ohjaajan mukaan yhteistoimintapäivät koululla ovat mukavaa vaihtelua arkeen. *”Ajattelin ensin, ettei ton ikäiset jaksais keskittyä tolla siin leikkeihin, mutta kylhä ne vaa jakso ja taisivat jopa pitää niist.”* H2

Kaikki viisi ohjaajaa pitivät siitä, että Tommilankadulla on hyvä henki ja tulee tervetullut olo sinne mennessään. Ohjaajat pääsevät tutustumaan uusiin nuoriin ja on mahdollisuus mainostaa nuorisotaloa nuorille ja saada sinne uusia kävijöitä.

Valistuspäivien aikana, kun on mahdollisuus puhua Punaisesta Rististä ja nuoriso-ohjaajien työstä pidempään, haastatellut pitivät tärkeänä tiedottaa nuorille, miksi ohjaajat käyvät viikonloppuisin kadulla ja ensisijaisesti keskustelevat siellä nuorten kanssa. Nuorisotalolla on sen aukioloaikoina mahdollista myös jatkaa opiskelijoiden kanssa tunneilla tai kadulla kohdatessa aloitettuja keskusteluja ja syventää niitä. Nuoriso-ohjaajien mielestä on katutyötä tehdessään helpompi lähestyä nuoria, kun nuoret tietävät ohjaajat jo entuudestaan. Keskusteluja syntyy silloin myös helpommin, kuin mikäli nuorilla ei olisi ennakkotietoa, miksi nuoriso-ohjaajat käyvät kadulla partioimassa viikonloppuiltais.

9 YHTEISTYÖPROJEKTIN TUOTOS

Projektin edetessä ja yhteistyökeskustelujen ja palaute kyselyjen myötä vakiintuneiksi ja hyväksi havaituiksi käytännöiksi ovat muodostuneet valistuspäivät, siivouspäivät, työharjoittelu ja uusina toimintamuotoina syksyllä 2009 aloitetut ryhmäyttämispäivät ja moniammatillinen yhteistyö. Esittelen yhteistyömuodot seuraavassa.

9.1 Ryhmäyttämispäivä

Ryhmäyttämispäivillä yritetään saada opiskelijat tutustumaan toisiinsa sen verran, että heidän on helpompi alkaa luoda sosiaalisia kontakteja toisiin luokkalaisiin ja samalla kiinnittyä luokkaan, kouluun ja opiskeluun. Ryhmäyttämispäivillä harjoitteiden tarkoitus on kehittää vuorovaikutus ja yhteistyötaitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja yksin ja ryhmässä opiskelijoiden keskuudessa. Kognitiivisessa ja konstruktivisessa mallissa ongelmanratkaisutaitoja harjoitellaan, jotta opiskelijat voivat soveltaa oppimiaan taitoja myös työelämässä ja opiskelun yhteydessä (Konkola 2003, 16). Tämän ajatuksen perusteella myös ryhmäyttämispäivillä harjoitellaan yhteistyötaitoja tekemällä yhdessä erilaisia harjoitteita ja ratkaisemalla yhdessä ongelmia. Sosiaalisia- sekä vuorovaikutustaitoja harjoitellaan antamalla ohjeita ja opetellaan myös niiden vastaanottamista. Sanallista tai sanatonta viestintää kutsutaan kommunikaatioksi, joka sisältyy myös vuorovaikutuksen käsitteeseen (Kauppila 2005, 143). Osassa harjoitteita ei puhuta lainkaan, vaan viestitetään toisille muilla keinoin mitä tarkoitetaan. Vuorovaikutuksella tarkoitetaan molemminpuolista kanssakäymistä, ei vain toisen osapuolen toimimista (Jokinen, J., Lähteenmäki, L., Nokelainen, P. 2009, 166).

Opiskelijat joutuvat tekemään yhteistyötä toistensa kanssa keittiössä, kun he valmistavat ruokaa koko koululle ja siivouskeikoilla, joita heidän opinnoissaan on runsaasti. Yhteistyötaitoja tarvitaan myös teorianunneilla, joita Tommilankadulla pidetään myös samanaikaisopetuksena käytännön työtunneilla. Tulevai-

suuden työelämässä ihmiset ovat erilaisia ja toimivat eri tilanteissa hyvinkin yksilöllisesti ja voivat tulkita asioita monella tapaa (Piha & Poussa 2012, 91). Ryhmätöissä syntyy helposti väärinkäsityksiä ja ryhmässä on opittava hyväksymään yksilöt sellaisina, kuin he ovat ja kantamaan vastuu silti koko ryhmän tehtävän suorittamisesta (Rasku-Puttonen 2006, 122). Opiskelijoiden on siis hyvä harjoitella jo heti toimimaan erilaisten ihmisten kanssa ja silti saamaan tehtävät tehdyiksi.

Ryhmäyttämistunnit muodostuvat neljästä eri osa-alueesta aloituksesta, tutustumisharjoitteista, yhteistoimintaharjoitteista ja päivän yhteisestä lopettamisesta ja palautteesta. Aloituksessa kerrotaan päivän tavoitteista ja aikataulusta. Tutustumisharjoitteet toimivat virittäjinä itse yhteistoimintaan, joka on päivän teema. Yhteistoimintaharjoitteet ovat ongelmanratkaisutaitoja, vuorovaikutustaitoja ja yhteistyötä vaativia harjoitteita. Yhteisessä päivän lopetuksessa käydään läpi harjoitteita joita on tehty ja tuntemuksia päivästä ja samalla harjoitellaan myös palautteen antoa ja sen vastaanottamista.

Päivän aloitus, tuolit asetetaan piiriin ja jokaiselle on oma tuoli. Kaikki istuvat piiriin ja tehdään jokaiselle nimilaput. Nimilaput tehdään maalarinteipistä ja jokainen kirjoittaa oman etunimensä tussilla teipinpalan. Ohjaajat kertovat miksi he ovat siellä ja mikä on päivän tarkoitus. He kertovat myös säännöt ja päivän ohjelman, tauot ja niiden pituudet. Yksi ohjaajista huolehtii päivän tehtävien järjestyksestä ja eteenpäinviennistä. Hän ohjaa jokaisen harjoitteen tai antaa puheenvuoron seuraavan harjoitteen ohjaajalle.

Kun kaikilla on nimilaput ja alkuohjeet annettu voidaan aloittaa ensimmäinen harjoite. Jokainen piirissä istuva kertoo nimensä, mikä on päivän fiilis ja jotain muuta jos haluaa. Yleensä joku ohjaajista aloittaa kertomalla millä fiiliksellä on tullut päivään ja mitä päivältä odottaa. Voi kertoa myös jotain muuta, jos haluaa. Esimerkiksi voidaan kysyä, että mistä päin on tullut? Eli onko paikkakuntalainen vai tullut jostain muualta. Voidaan myös kysyä, että tunteeko tai tietääkö ketään läsnä olevista etukäteen. Opettajat voivat olla vielä tässä mukana, mikäli haluvat.

Tutustumisharjoitteet

Harjoitteet kestävät yhteensä noin 20 minuuttia. Tarkoituksena on hieman liikua ja vaihtaa paikkoja, jotta ei istuttaisi saman kaverin vieressä. Hedelmäsalaatti tykkäämisillä sekä minuuden markkinat ovat hyviä ”alkuverryttely”-harjoitteita. Aloitetaan hedelmäsalaatilla, koska siinä pääsee hieman liikkumaan ja saadaan opiskelijat pois tutusta paikasta. Ohjaaja kertoo harjoitteen idean ja säännöt sekä antaa muutaman esimerkin. Yksi on vuorollaan keskellä piiriä ja hänellä ei ole tuolia. Hän haluaisi kuitenkin istumaan, joten hänen pitäisi saada mahdollisimman monet ylös tuoleistaan. Hän kertoo asian josta pitää ja jos joku muu pitää samasta asiasta on hänen noustava ja vaihdettava paikkaa. Juosta ei saa, ettei kukaan loukkaa, ei ole kiire, kaikki ehtivät liikkumaan ihan rauhallisesti. Omalle paikalle ei voi mennä takaisin eikä viereiselle paikalle ja mikäli nostaa takapuolensa irti penkistä, niin on lähdettävä liikkeelle. Pitää olla myös rehellinen, jos lähtee niin, sitten on lähdettävä eikä saa palata. Keskellä olijalle annetaan rauha miettiä, koska ei ole helppo siinä keksiä mistä pitää ja sanoa sitä kuuluvalla äänellä muille, niin että kaikki kuulevat. Muiden on oltava hiljaa, jotta keskellä olija saa äänensä kuuluviin. Usein tämä harjoite on niin mukava, ettei sitä haluttaisi lopettaa, mutta aikaa on vain noin 20 minuuttia, joten tätä harjoitetta ei yleensä jatketa yli kymmentä minuuttia.

Aloitetaan minuuden markkinat. Jokaiselle jaetaan viisi korttia, joissa on erilaisia adjektiiveja. Kun kaikilla on kortit, myös ohjaajilla, niin kaikki nousevat piiristä ylös ja alkavat vaihtaa kortteja, mikäli niin viisi korttia, jotka kuvaavat itseä mahdollisimman hyvin. Useinkaan se ei ole mahdollista, mutta tavoitteena on saada ihmiset miettimään itseään ja myös muita harjoitteessa mukana olevia. Kortteja voi vaihtaa niin sanotusti sokkona, eli kumpikaan ei tiedä minkä kortin toiselta saa tai niin, että mene jonkun luokse ja kertoo, että minun mielestäni olet tällainen, haluaisin antaa tämän sinulle. Kortteja voi vaihtaa vain yksi yhteen, eli pelin lopussa jokaisella on oltava edelleen viisi korttia. Yhtään korttia ei ole pakko vaihtaa, mikäli jaossa on saanut viisi itseään kuvaavaa korttia.

Kun kaikki ovat saaneet kortit vaihdettua, niin kaikki istuvat piiriin takaisin ja alkavat kertoa korttien avulla itsestään. Yksi ohjaajista voi aloittaa. Hän kertoo

mitä kortteja on saanut ja onko mielestään sellainen. Voi myös kertoa saaneensa joltain kortin, mutta ei koe itse olevansa yhtään sellainen. Ohjaajat johtavat keskustelua ja voidaan pohtia, että haluaisiko joku olla kortissa lukevan adjektiivin kaltainen. Yritetään saada aikaiseksi keskustelua korttien kautta ihmisistä. Jokaiselle annetaan rauha esittää omat korttinsa ja kertoa itsestään jotain muuta, jos haluaa. Muut ovat hiljaa ja kuuntelevat, kun vuorossa oleva kertoo korteistaan, mutta voivat sen jälkeen pyytää puheenvuoroja, jotta saadaan keskustelua.

Yhteistoimintaharjoitteet

Kolme lyhyttä harjoitetta; köysitemput, lentävämatto ja legojen rakentelu, joissa keskittyminen on koko luokan yhteistoiminnassa, ohjeiden antamisessa ja niiden kuuntelemisessa. Yhteistoimintaharjoitteita on hyvä olla mielessä muutama ylimääräinenkin, mikäli nämä tehtävät menevät nopeasti tai osa on syystä tai toisesta vaikea suorittaa. Lentävämatto-harjoite voi aiheuttaa kiusaantuneisuutta tai ahdistusta, koska siinä on pakko olla fyysisesti kovin lähellä muita. Lego-harjoitteessa taas ongelmaksi voi muodostua ohjeiden antaminen, jos ryhmässä on arkoja tai puheentuottamisen vaikeuksista kärsiviä opiskelijoita. Tai jos vastaanottavassa ryhmässä ei osata hahmottaa annettujen ohjeiden merkitystä, eivätkä siksi saa rakennettua pyydettyä rakennelmaa.

Yritämme ohjaustilanteessa myös havainnollistaa opiskelijoille ”meidän ohjaajien ryhmän” ryhmätyötaitoja ja sitä, että kunnioitamme toisiamme ja annamme toisillemme tilaa ohjata ja puhua, mutta toinen jatkaa, mikäli toinen on epävarma tai sanat unohtuvat. Tämä onnistuu kuuntelemalla ja olemalla selvillä, että mitä seuraavaksi tapahtuu ja mitä harjoitetta suoritetaan.

Luokka tekee yhdessä isona ryhmänä harjoitteita. Kaikkien mukana olo on suotavaa, muttei pakollista tehtävän suorittamiseksi. Tehtävissä on kuitenkin monenlaisia rooleja, joten kaikkien ei tarvitse olla äänessä, jos se tuntuu vaikealta. Otetaan noin kymmenen metriä pitkä köysi, josta kaikki ottavat kahdella kädellä kiinni hartioiden levyisellä otteella. Käsiä ei irroteta köydestä, vaan pidetään kiinni rystyset ylöspäin kahdella kädellä. Jätetään hieman väliä seuraavaan niin

että koko köysi tulee käytetyksi. Ryhmä tekee yhdessä köydestä kuvioita. Ensin tehdään ympyrä, sitten neliö, kolmio, M-kirjain, N-kirjain, S-kirjain ja sen jälkeen tehdään keskelle köyttä solmu. Kaikkien kädet pitää olla köydessä kiinni. Hie- man voi joutua liikkumaan, kun tehdään solmua, mutta ideana on olla lähes samalla paikalla köydessä koko ajan. Lopuksi keskustellaan tehtävästä, että miltä se tuntui.

Seuraavaksi lähdetään seikkailemaan mielikuvituksen voimalla yläilmoihin. Oh- jaaja pyytää kaikkia halukkaita kuvittelemaan kauniin aurinkoisen päivän. On lämmintä ja vilvoitukseksi voisi lähteä vähän ajelulle. Ohjaaja pyytää opiskelijoita siirtymään matolle ja aloittaa tarinan. Tarina alkaa siitä, että ohjaaja kertoo opiskelijoiden olevan nyt lentävällä matolla ja lähdetään vähän ajelulle katsele- maan maisemia. Jonkin aikaa ajeltua ja ehkä on löydetty mukava laskeutumis- paikka ohjaaja huomauttaa, kun lähdettiin niin kiireellä ja nyt on sellainen tilan- ne, että laskeutumistelineet ovat nyt ylöspäin, eli matto pitäisi kääntää ilmassa ylösalaisin, niin ettei kukaan putoa kyydistä. Ohjaaja voi tarvittaessa neuvoa opiskelijoita, kun he tosissaan yrittävät ja haluavat saada maton käännetyksi. Harjoite keskeytetään heti, mikäli ryhmä ei ota harjoitetta tosissaan tai on vaa- rana, että joku loukkaa itseään tai muita. Lopuksi keskustellaan, siitä miltä teh- tävän suorittaminen tuntui.

Legoharjoitteessa harjoitellaan ohjeiden antamista ja vastaanottamista. Ryhmä jaetaan puoliksi. Toinen ryhmä saa valmiiksi rakennetun dublo-legoista raken- netun yksinkertaisen rakennelman. Rakennelmassa on korkeintaan kymmenen palaa. Toinen ryhmä saa täsmälleen samanlaiset palat, kuin toinenkin ryhmä, mutta niitä ei ole laitettu mihinkään muotoon, vaan ne ovat irtonaisina. Ryhmät istuvat selät vastakkain, eivät kuitenkaan kiinni toisissaan, vaan muutaman met- rin päässä toisistaan. Ryhmien väliin voi laittaa näkösuojaksi seinän, mikäli se on mahdollista. Tärkeintä harjoitteessa on kuitenkin, ettei kumpikaan ryhmä näe toisen ryhmän tekemisiä. Toisella ryhmistä on valmis rakennelma ja toisella ir- tonaiset palat. Tavoitteena on että toinenkin ryhmä saa rakennettua täsmälleen samanlaisen rakennelman saamiensa ohjeiden perusteella. Ryhmät eivät näe toisiaan vaan pelkästään sanallisten ohjeiden avulla rakentajaryhmä rakentaa.

Ohjaaja huolehtii, ettei kukaan kurki ja auttaa rakentavaa ryhmää esittämään kysymyksiä. Mikäli aikaa jää yli, niin voidaan vaihtaa rooleja, siten että kaikki saavat kokeilla sekä ohjeiden antamista, että vastaanottamista. Lopuksi käydään läpi miltä tehtävän suorittaminen tuntui, oliko joku erityisen vaikeaa tai todella helppoa.

Päivän lopetus

Kaikki Istuvat piiriin ja rauhoittuvat. Tässä kohtaa jokaisella on vielä mahdollisuus kertoa ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Kaikille annetaan mahdollisuus puhua, mutta myös mahdollisuus olla hiljaa. Käydään läpi päivän aikana tehtyjä harjoitteita ja miltä ne ovat tuntuneet. Ohjaajat antavat positiivista palautetta luokalle ja kertovat havainnoistaan tehtävien suorittamisessa. Mikäli luokka on alle 12 opiskelijaa ja aikaa on, voivat opiskelijat jakaa toisilleen ”positiivisia kortteja”. Korteissa on samoja adjektiiveja, kuin päivän alussa käydyissä minuuden markkinat -korteissa. Tarkoituksena on, että opiskelijat olisivat oppineet hieman tuntemaan toisiaan ja saaneet jonkinlaisen käsityksen toisista. Opiskelijat jakavat toisilleen positiivista palautetta positiivisten korttien avulla ja samalla kertoo mitä toisesta ajattelee. Ohjaajat kiittävät oppilaita osallistumisesta ja kivasta yhteisestä päivästä sekä, toivottavat opiskeluintoa, hyvää yhteishenkeä ja hyvää päivänjatkoa. Päivä päättyy tähän ja opiskelijat saavat poistua lukujärjestyksen mukaiseen ohjelmaan takaisin.

Ryhmäyttämispäivän valmistelu aloitetaan hyvissä ajoin, heti kun on tieto siitä, paljonko opiskelijoita ryhmässä on. Valmistautuminen alkaa kokouksella ohjaajien kesken, jossa tarkastetaan käytettävissä olevien ohjaajien lukumäärä, sovietaan kaikkien ohjaajien vastualueet sekä heille varahenkilöt sekä varavastualueet. Varahenkilö hoitaa sairastapauksen sattuessa ohjauksen, mutta suunnittelemassa olleet ohjaajat huolehtivat päivän etenemisestä ja ohjelman noudattamisesta.

Yksi ohjaajista huolehtii aikataulun toteutumisesta ja siitä, että mennään tarvittaessa eteenpäin. On mahdollista, että joku harjoite jää joskus kesken, mutta se ei haittaa. Tärkeintä harjoitteissa on kaikkien osallistuminen ja yhdessä tekemi-

nen. Päivän aikana ei ole kilpailua, ei kiirettä, eikä tehtävän valmiiksi saamisen pakkoa, vain osallistuminen. Aikatauluvastaava pitää myös huolen siitä, että kaikki osallistuvat, mikäli joku ei tahdo osallistua hänen kanssaan keskustellaan asiasta ja hän saa ratkaista jääkö tekemään tehtäviä vai lähteekö opettajan kanssa muihin tehtäviin. Osa tehtävistä voi hermostuttaa ensin, koska tehtävät ovat outoja ja tulee vastaan tilanteita joissa pitää olla vaikka uuden ihmisen lähellä.

Ohjaajan on oikeutettua antaa ohjaustilanteeseen myös jotain itsestään ja reagoida tilanteessa spontaanisti. Vaikka hänellä olisi kuinka selkeä näkemys jonkun tehtävän suorittamisesta, hän voi vain antaa erilaisia näkökulmia ja vaihtoehtoja, mutta ohjaaja ei saa tehdä päätöksiä kenenkään puolesta. Ohjaustilanteesta tulee vuorovaikutuksellinen kokemus kaikille ja se on myös paljon henkilökohtaisempaa ja yksilöllisempää ohjausta, vaikka kyseessä olisikin ryhmätilanne. Heittäytymällä tilanteeseen voi aidosti kuunnella mitä toisella on sanottavana ja sen jälkeen voin reagoida asiaan, eikä etukäteen kuuntelematta mitä toinen haluaa sanoa.

Jos ohjaajia on tarpeeksi, niin yhden ohjaajan tehtävä on tarkkailla ryhmän kehittymistä päivän aikana ja puuttua epäkohtiin. Esimerkiksi jonkun jäädessä ryhmän ulkopuolelle ohjaaja kannustaa ja auttaa häntä palaamaan ryhmän mukaan suorittamaan tehtävää. Ohjaaja myös tarkkailee, ettei minkäänlaista kiusaamista tapahdu päivän aikana. Kaikki leikillään tönimiset ja painit lopetetaan välittömästi. Sanalliseen kiusaamiseen puututaan aina välittömästi, jos joku ohjaajista näkee tai kuulee sellaista. Ohjaaja antaa ryhmälle palautetta päivän päättyessä. Palautteessa on ryhmän toiminta, toisten huomioonottaminen, kiusaaminen ja luokkahengen näkyminen.

Olemme painottaneet toisten kuuntelua ja huomioonottamista. Osa tehtävistä on mahdotonta suorittaa, mikäli ei ota toisia huomioon eikä keskustele. Olemme tilanteissa kuitenkin läsnä ja käytettävissä, mikäli apua tarvitaan. Joillekin on ollut vaikeaa tuoda ajatuksiaan esille, niin olemme olleet tukena ja rohkaisseet heitä, yleensä päivän edetessä he ovat rohkaistuneet ja uskaltaneet tuoda aja-

tuksensa esiin. On tärkeää, että jokainen opiskelija tuntee olonsa turvalliseksi ja luottaa siihen, että mielipiteensä voi kertoa eikä sille naureta.

Tehtävien suunnittelussa olemme miettineet, mitä tehtävällä on annettavaa yhdelle opiskelijalle ja tietysti koko luokalle. Onko tehtävillä vaikutusta yhteistoi-
mintaan ja luokkahenkeen. Mietimme etukäteen miten huomioidaan ne opiskeli-
jat, jotka eivät uskalla osallistua, puhua tai saa ääntään kuuluviin ja miten taas
kunnioittavasti rauhoitamme äänekkäimpien menoa. Meille on tärkeää, että
kaikki ovat mahdollisimman tasa-arvoisessa asemassa tehtäviä suorittaessaan
ja että kaikilla on mahdollisuus kokeilla erilaisia rooleja halutessaan.

9.2 Valistuspäivä

Valistuspäivissä jaetaan tietoa aiheista, jotka opiskelijoita kiinnostaa ja joihin he
voivat itse suuresti vaikuttaa. Nuoriso-ohjaajat saavat papereille kirjoitettuja ky-
symyksiä muutaman viikon ennen varsinaista valistuspäivää. Päivä rakenne
muodostuu vastaamalla etukäteen esitettyihin kysymyksiin. Kysymykset ovat
neljänä vuonna käsitelleet samoja aiheita: Punainen Risti, Seksi, Pääteet, pa-
risuhde ja ihmissuhteet yleensä. Joka kerralla on tullut ainakin yksi tyhjä lappu,
mutta myös hyvin henkilökohtaisia seksiin ja parisuhteisiin liittyviä kysymyksiä
joita ei välttämättä uskaltaisi tai kehtaisi luokan edessä kysyä, eikä se usein olisi
ollut järkevääkään. Valistuspäivät ovat tärkeitä opiskelijoille tiedon jakamisen
kannalta. Opiskelijoilla on mahdollisuus ilmaista mielipiteitään ja asioista kes-
kustellaan. Tiedon jakamisen lisäksi päivän tavoitteena on lisätä keskusteluval-
miuksia vaikeammistakin asioista ja antaa opiskelijoille itseluottamusta ja keino-
ja kieltäytyä asioista joista eivät pidä parisuhteessaan.

Vaikka Kysymyksiä ei Punaisesta Rististä tulisikaan, niin opettajien pyynnöstä
siitä puhuttaisiin kuitenkin. Punainen Risti on riittävän laaja aihe aloitukseen.
Punaisesta Rististä siirrytään ohjaajien työhön nuorisotalolla ja sitä kautta erilai-
siin asiakastilanteisiin, joiden kautta aletaan käydä läpi vastauksia kysymyksiin.
Jokaiseen kysymykseen pyritään löytämään todellinen tarina pohjaksi jonka
kautta kyseistä asiaa käsitellään. Mikäli oikeaa tarinaa ei löydy ohjaajien työ-

uralta, niin sellainen tarina kehitetään, jotta kukaan ei ottaisi asiaa liian henkilökohtaisesti eikä ”paljastaisi” omaa kysymystään. Lisäksi on tarkoituksena saada nuoret ymmärtämään, että he eivät ole ainoita, eivätkä yksin ajatustensa ja kysymystensä kanssa.

Kysymyksissä on etsitty vastauksia yleisesti ottaen kysymyksiin kuin; ”voiko seksistä kieltäytyä parisuhteessa?”, ”kuuluuko seksin sattua?”, ”voiko kumppanille kertoa mistä pitää?” ja ”onko porno väärin?”. On myös keskusteltu paljon parisuhteesta ja sen merkityksestä. Voiko tai pitääkö parisuhteen vuoksi jättää kaikki kaverit ja omat menot. Mikä kuuluu terveeseen parisuhteeseen ja mikä ei. Raskaudenehkäisystä on puhuttu paljon ja kerrottu myös mistä saa tarvittaessa lisätietoa. Sukupuolitaudeista ja niiden ehkäisemisestä puhutaan myös, koska ne kiinnostavat ja usein kysymyksiä niistäkin tulee.

Päihdekysymyksissä usein ollaan kiinnostuneita päihteiden haitoista ja siitä, että mikä on vaarallisin päihde. Olemme pitäneet tiukan asialinjan ja jättäneet tulkinnat pois, emmekä ole olleet siellä jakamassa ”drinkkivinkkejä”, vaikka sitä lähes joka kerta kysytäänkin. Päihdevalistuksessa olemme koettaneet myös pysyä keskustelulinjalla ja jättäneet turhat saarnat pois. Olemme etsineet ajankohtaisia päihdemateriaaleja, lehtileikkeitä ja tuoneet myös omat oppimme ja kohtaamamme tilanteet asiakastyöstä tunneille. Nuoret ymmärtävät käytännön esimerkkien kautta paremmin, kuin vanhanaikaisilla ”kalvosulkeisilla”.

Päivän tarkoituksena on hieman herätellä nuoria ajattelemaan itse, tekemään itse omat ratkaisunsa ja kantamaan vastuun päätöksistään. Jokainen on kuitenkin vastuussa itsestään ja omasta kehostaan, me voimme vain jakaa tietoa ja kannustaa, mutta emme voi päättää kenenkään puolesta. Nuoret täysi-ikäisyyden kynnyksellä haluavat usein, että heitä kohdellaan, kuin aikuisia. Muistutamme, että oikeuksia saadessaan ihminen saa myös valtavan määrän vastuuta ja velvollisuuksia, jotka liittyvät aikuisuuteen.

Päivän päätteeksi opiskelijat voivat vielä esittää kysymyksiä suullisesti tai kirjallisesti. Koululle annetaan myös ohjaajien työ sähköpostiosoite sekä nuorisotalon postiosoite ja tarjotaan mahdollisuus kysyä vielä myöhemmin, jos tulee mieleen

jotain. Mahdollista on myös lähettää opettajan kautta nimettömänä kysymyksiä, johon ohjaajat vastaavat suljetussa kirjekuoressa ja opiskelija saa vastauskirjeen opettajan kautta. Tärkeää on, että nuorelle välittyy viesti, ettei hänen tarvitse jäädä yksin asioidensa ja ongelmiansa kanssa, vaan meiltä tai muilta aikuisilta voi ja kannattaakin kysyä apua ja neuvoa. On parempi kysyä tyhmältäkin vaikuttava kysymys, kuin jäädä yksin miettimään. Tietotekniikan avulla nuoret löytävät kyllä internetistä varmasti paljon tietoa, mutta vaihtoehdon tarjoaminen siihen että, myös ihmiseltä voi kysyä ja asioista voidaan keskustella ilman häpeän tai syyllisyyden tunnetta.

9.3 Siivouspäivät nuorisotalolla

Siivouspäivät suoritetaan tunti tunnista taksan mukaisesti kahdesti vuodessa nuorisotalolla opiskelijoiden toimesta, vastikkeena nuoriso-ohjaajien pitämistä tunneista. Siivouspäivä toteutetaan nuorisotalolla, koska se kuuluu opiskelijoiden ”maksuna” nuorisotalolle yhteistyöpäivien projektissa. Turun ammatti-instituutin kotiyö- ja puhdistuspalvelujen perustutkintoon kuuluvat erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvat julkisten tilojen ja kotien siivoukset. Opettaja kertoo opiskelijoille tulevasta siivouskohteesta ja yhteistyöprojektista eli, miksi sinne mennään. Opiskelijat saattavat joskus protestoida, koska koulun pitäisi olla heille maksutonta, usein tämä on kuitenkin leikkimielistä protestointia ja unohtuu hyvin pian. Siivouspäivän yhteydessä opiskelijat harjoittelevat myös siivousvälineiden pakkaamista siivouskeikkaa varten. He ovat yhdessä opettajan kanssa miettineet listan siivouksessa tarvittavista välineistä mutta he huolehtivat itse, että kaikki tarpeellinen tulee mukaan.

Opiskelijat saapuvat opettajan tai ohjaajan kanssa nuorisotalolle. Heille on etukäteen jaettu tehtävät nuorisotalon siivouksesta. Kohde on opiskelijoille, kuin mikä tahansa siivouskeikka, joka kuuluu heidän opetussuunnitelmaansa. Opiskelijat siivoavat kohteen, niin hyvin kuin osaavat ja saavat arvioinnin tekemästään työstään. Opiskelijat harjoittelevat siivouskeikoilla myös asiakkaiden koh-

taamista ja vuorovaikutusta heidän kanssaan. Sosiaalisten taitojen merkitys on tänä päivänä tärkeätä, myös siivoojan ammatissa.

Nuorisotalon liikuntasalin lattia pestään koneellisesti. Konepesu on välttämätöntä salissa, jossa on käyttöä päivittäin ja osa salin käyttäjistä on salissa ulkojalkineilla. Nuorisotalolla ei ole lattianpesukonetta eikä sellaisia taitoja eikä puhdistusaineita, joilla salin lattia voisi huoltaa kunnolla. Seuraavana päivänä salin lattia kiillotetaan tai vahataan. Salin lattian puhdistuksen hoitaa osa opiskelijoista ja muut siivoavat sillä välin nuorisotalon muita asiakastiloja, kuten aulan ja asiakasvessat. Nuorisotalon yläkerrassa suoritetaan perussiivous opiskelijoiden toimesta, jotka ovat sitä jo harjoitelleet, eivätkä tarvitse jatkuvaa ohjausta.

Nuorisotalossa on myös alakerrassa varsinaiset nuorisotilat, jotka siivotaan ylläpitosiivouksella, mikäli opiskelijoita on riittävästi. Ylläpitosiivous on pintapuolinen päivittäin suoritettava siivous. Ylläpitosiivouksessa käydään läpi kaikki alakerran asiakastilojen lattiapinnat teräväkuivaimella tai imuroidaan, mikäli lattialla on hiekkaa. Sen jälkeen lattiat pyyhitään nihkeällä mopilla. Roskakorit tyhjenetään ja niihin vaihdetaan puhtaat roskapussit. Mikäli opiskelijoille jää vielä aikaa, niin pöydät, tuolit ja ovien kahvat pyyhitään pölyistä.

Kerran vuodessa, yleensä syksyllä pestään myös nuorisotalon ikkunat. Ikkunoiden pesusta vastaa yleensä kaksi opiskelijaa. Osa ikkunoista on niin korkealla, että vaaditaan tikkaat tai tuoli, jotta ikkunoihin ylettyy kunnolla. Nuorisotalon ohjaaja tai koulun opettaja pesee nämä ikkunat.

Aikaa tähän koko talon siivoukseen kuluu kahtena peräkkäisenä arkipäivänä neljä tuntia. Nuorisotalon salia ei voi käyttää siivouksen ollessa kesken, vaikka siivous ei sillä hetkellä juuri olisikaan käynnissä. Sali on siis poissa järjestöjen käytöstä kaksi päivää ja se pitää huomioida siivouksen ajankohdassa, jotta järjestöjen kävijöille ei aiheutuisi turhia käyttökatoja salivuoroissa.

Mikäli joku opiskelija on tulossa työharjoitteluun nuorisotalolle, hän harjoittelee ylläpitosiivousta yhteistoimintapäivänä talolla. Tällöin käydään läpi kaikki nuorisotalon tilat ja siivouskohteet opettajan ja nuoriso-ohjaajan kanssa. Sovitaan

harjoittelutehtävät, harjoittelun ajankohta ja mahdollinen näyttö sekä sen ajankohta.

9.4 Työharjoittelu nuorisotalolla

Lukuvuosittain yksi opiskelija tai erityistapauksessa maksimissaan kaksi opiskelijaa saa mahdollisuuden päästä työharjoitteluun nuorisotalolle. Opiskelija joka oppimisvaikeuksien, sosiaalisten taitojen puuttumisen, mielenterveysongelmien tai jonkun muun erityisen syyn takia ei pääse työharjoitteluun siivousalan yrityksiin, voi päästä työharjoitteluun Q-vuoren nuorisotalolle. Opiskelija suorittaa nuorisotalon ylläpito- ja perussiivouksen sovittuna ajankohtana ja suorittaa tehtävät omien taitojensa ja kykyjensä mukaan. Työharjoittelu kestää viisi viikkoa ja harjoittelujakso on myös mahdollista jakaa, niin, että opiskelija käy 1-5 kertaa viikossa siivoamassa nuorisotaloa. Mikäli harjoittelujakso suoritetaan yhdessä viiden viikon pätkässä, niin opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa opintokokonaisuuteen liittyvä näyttökoe nuorisotalolla. Opiskelijalle tehdään harjoittelusuunnitelma, jossa mietitään harjoittelun tavoitteita ja sovitaan päivittäisestä ja viikkokohtaisesta työajasta. Työharjoittelusta tehdään kirjallinen harjoittelusopimus.

Työssäoppiminen on osa ammatillista peruskoulutusta ja edellyttää onnistuakseen tiivistä ja toimivaa työelämäyhteistyötä. Työpaikoilla järjestettävän vähintään 20 ov:n laajuisen työssäoppimisen tarkoituksena on lisätä koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä, yhteistyötä oppilaitosten sekä elinkeino- ja muun työelämän välillä sekä helpottaa opiskelijoiden työllistymistä ja ammattitaitoisen työvoiman saantia työpaikoilla. Vuonna 2007 käynnistetyissä laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeessa kehitetään uusia työpaikalla tapahtuvan opiskelun toimintamalleja sekä kannusteita työnantajien laajemmalle osallistumiselle työpaikalla tapahtuvan opiskelun järjestämiseen. Hankkeen avulla on tarkoitus edistää erityisesti sellaisten opiskelijoiden opintoihin hakeutumista, jotka ovat käytännöllisesti orientoituneita tai joilla on ollut erilaisia ongelmia opiskelussa. Lisäksi hankkeella vähennetään koulutuksen keskeyttä-

misalittiutta ja edistetään tutkinnon suorittamista. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2012, 30.)

Opiskelija noudattaa sovittua työaikaa ja harjoittelee sitä myös tulevaa työelämää varten. Hänen kanssaan käydään läpi tehtävät, jotka hän suorittaa päivittäin. Jokaisella opiskelijalla on oma erillinen työlista tai lukujärjestys. Hän voi tarkastaa listasta mikäli, ei muista, että mitä hänen pitäisi seuraavaksi tehdä. Työlista laitetaan seinälle, josta hänen on se helppo nähdä, mutta myös nuoriso-ohjaajien nähtäväksi ja muistilistaksi.

Nuorisotalon ohjaaja toimii opiskelijan ohjaajana, mutta opiskelija suorittaa tehtävät pääsääntöisesti itsenäisesti. Nuoriso-ohjaaja on paikalla, jos opiskelija tarvitsee apua tai hänellä on jotain kysyttävää. Nuorisotalon ohjaajat arvioivat opiskelijan työn jälkeä ja kirjoittavat siitä arvioinnin. Nuoriso-ohjaajat eivät ole siivousalan ammattilaisia, mutta he siivoavat nuorisotaloa osana omaa työtään. Heille on kerrottu harjoittelun ja näytön arviointikriteerit ja lisäksi he voivat käydä näytön arvioitsijakurssin, jonka Turun ammatti-instituutti järjestää maksutta.

Kerran viikossa opiskelija leipoo sämpylöitä ohjaajan kanssa. Leivonta ja tarjoilu ovat osa nuorisotalon asiakaspalvelua sekä sisältyy harjoittelijan opintoihin. Talolla kokoontuu kerran viikossa eläkeläisten sauvakävelyryhmä. Sauvakävelyenkin jälkeen ryhmäläiset voivat halutessaan ostaa kahvin ja sämpylän, jotka nuorisotalon henkilökunta valmistaa. Opiskelija harjoittelee kokousjärjestelyjä leipomisen lisäksi kattamalla pöydän ja keittämällä kahvin ja teeveden. Opiskelijan on mahdollista harjoitella myös tarjoilua ja kahvin kuppiin kaatamista asiakkaalle. Kahvituksen jälkeen opiskelija siivoaa pöydän ja huolehtii tiskit koneeseen.

Työharjoittelujakso on myös sosiaalisten taitojen harjoittelua. Asiakkaalle ja henkilökunnalle on oltava ystävällinen ja kohtelias. Nuoriso-ohjaaja auttaa opiskelijaa asiakaspalvelutilanteissa ja rohkaisee häntä hieman keskustelemaan asiakkaiden kanssa. Opiskelijalle yritetään luoda mahdollisimman turvallinen ilmapiiri, jotta hänen helpompi harjoitella vuorovaikutusta muiden ihmisten

kanssa. Opiskelijalla ei ole välttämättä harjoittelun tavoitteissa itse siivous, vaan sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen opettelu.

Mikäli opiskelijalla ei ole ongelmia vuorovaikutustaidoissa, niin hän voi harjoittelussaan keskittyä vahvistamaan näitä taitoja ja saamaan itseluottamusta ja positiivisia kokemuksia tulevaisuuttaan varten. Asiakaspalvelu on myös yksi arviointikohteista. Työharjoittelussa olevan nuoren ei tarvitse tietää vastauksia asiakkaiden esittämiin kysymyksiin, mutta hänen pitää olla kohtelias ja ystävällinen ja tarvittaessa haettava nuoriso-ohjaaja paikalle vastaamaan esitettyihin kysymyksiin.

Opiskelijan kanssa keskustellaan paljon hänen työn jäljestä ja sen tekemisestä. On mahdollista keskustella myös muista opiskelijalle henkilökohtaisessa elämässä olevista tärkeistä asioista. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus tulla kuuluksi ja kertoa itsestään, kun hänellä ei välttämättä ole muita kelle kertoa ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. Työpäivään on aina varattu hieman aikaa sosiaalisten taitojen vahvistamiselle ja vuorovaikutuksen kehittämiseksi.

Nuorisotalolla kaikki siivousvälineet eivät ole samanlaisia, kuin koulussa, joten uusien ja erilaisten siivousvälineiden kanssa työskenteleminen on osa opiskelijan harjoittelua. Jokaisen opiskelijan pitää oppia tulevaa työelämää varten työskentelemään erilaisten välineiden kanssa erilaisissa tiloissa. Nuorisotalolla on myös eri-ikäisiä järjestökävijöitä, joka opiskelijan on otettava huomioon työskennellessään. Päiväkotikävijöiden ollessa talossa on huolehdittava siivouskomerot lukkoon ja korjattava kaikki siivousaineet ja -välineet pois lasten ulottuvilta.

Ammattiosaamisen näyttö on osa opintosuunnitelmaa ja työharjoittelua ja ne ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä järjestämä työtilanne tai prosessi (Jokinen & Lähteenmäki & Nokelainen 2009, 93). Näyttö suunnitellaan opiskelijan taitoja ja kykyjä vastaavaksi. Nuorisotalolla on mahdollista suorittaa siivouksen näyttö sekä kokouspalveluiden näyttö, sekä hoiva ja huolenpidon näyttö. Näyttötilanne suoritetaan aidossa työympäristössä tavallisia työtehtäviä tehden (Emt. 93). Kaikki nuorisotalolla suoritettavat näytöt ovat mukautettuja.

Mukautetussa näytössä opiskelija saa kysyä neuvoa ja ohjausta ohjaajaltaan. Näyttökokeeseen sisältyy opiskelijan, opettajan ja nuoriso-ohjaajan arvioinnit, joista muodostuu arvosana. Näyttö on opiskelijan tilaisuus osoittaa ammatillinen osaamisensa. Ammattiosaamisen näyttö annetaan kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista (Emt. 93). Näyttökoe voi olla yksittäinen esimerkiksi tarjoilu tilanne tai pidempi tarkkailujakso vaikka jonkun siivouskohteen suorittamisesta, jossa on useampi työtehtävä arvioinnin kohteena.

9.5 Moniammatillinen yhteistyö koulun ja nuorisotalon välillä

Q-vuoren nuorisotalon nuoriso-ohjaajat ovat muillakin tavoilla Turun ammatti-instituutin Tommilankadun koulutalon opettajien kanssa yhteistyössä. Ammatti-instituutissa on moniammatillisen yhteistyön kulttuuri, eikä henkilöä joka ei ole opettaja vieroksuta päästää luokahuoneeseen. ammatti-instituutissa on moniammatillinen verkosto, jossa toimivat kuraattorit, psykologit ja urasuunnittelijat (Turun ammatti-instituutti 2013). Näiltä ammattilaisilta voivat nuoriso-ohjaajatkin pyytää tarvittaessa apua ja neuvoa. Nuoriso-ohjaajat voivat havaita yhteistyöpäivien aikana huolta jostain opiskelijasta ja hän voi olla yhteydessä koulun opiskelijahuoltotiimiin ja ilmaista huolensa.

Yhteistyötä Tommilankadun opettajien ja nuoriso-ohjaajien välillä voidaan tehdä muinakin aikoina, kuin varsinaisilla yhteistyöpäivillä. Nuoriso-ohjaajat voivat kysyä neuvoa ja vinkkejä nuorisotalon ylläpito- tai perussiivoukseen. Opettajat voivat kysyä nuoriso-ohjaajien apua, mikäli luokassa on esimerkiksi huono yhteishenki tai joku muu ongelma jota ei koulun resurssein ehditä hoitamaan.

Lisäksi nuoriso-ohjaajat ovat opiskelijoiden apuna vaikka harrastuksen etsimisessä ja sen aloittamisessa tai uuden elämäntilanteen tuoman vaikeuksien voittamisessa kun nuori muuttaa pois lapsuuden kodistaan toiselta paikkakunnalta ja koko tukiverkosto on jäänyt sinne kotiseudulle. Nuori opiskelija voi olla yksin eikä hänellä välttämättä ole kavereita joista voisi rakentaa sosiaalista verkostoa joka auttaisi apua tarvittaessa. Nuoriso-ohjaaja voivat olla mukana tutustumassa kaupunkiin ja sen harrastusmahdollisuuksiin ja antaa tarvittaessa Punaisen

Ristin Varsinais-Suomen piirin Q-vuoren nuorisotalon valmiusvarastosta vaikka puuttuvat ruokailuvälineet hänelle uuteen kotiin.

Tarvittaessa nuoriso-ohjaajien apu on opettajien käytettävissä muinakin aikoina. Opettajat voivat ottaa yhteyttä nuoriso-ohjaajiin mikäli he kokevat moniammatillisen yhteistyön tärkeäksi ja siitä olevan apua opiskelijoiden koulunkäyntiin ja opintojensa suorittamiseen. Yhteydenoton yhteydessä sovitaan pidettävien tunteiden päivämääristä, pituuksista ja aiheista. Näitä tunteja on järjestetty jo muutama kerran, kun niihin on ollut tarvetta.

10 POHDINTAA

Projektin toteuttamisen yhteydessä on kehitetty uusia toimintamuotoja: Ryhmyttämispäivät, ja moniammatillinen yhteistyö sekä jo toiminnassa mukana olleet, mutta tässä projektissa lisää kehitetyt valistuspäivät, siivouspäivät, työharjoittelu. Yhteistyön muotoja ja yhteistyötä Turun ammatti-instituutin ja Q-vuoren nuorisotalon välillä kehitetään edelleen jatkuvasti kyselyistä ja palautekeskusteluista esiin tulevien tarpeiden mukaan. Yhteenvetona voisi sanoa, että tästä projektista oli hyötyä kaikille osapuolille ja kaikki saivat jotain, mitä eivät muuten ehkä olisi saaneet.

Nuoriso-ohjaajat saivat siistin työpaikan ja helpommin hoidettavan liikuntasalin, kun se on opiskelijoiden toimesta perusteellisesti siivottu. Punainen Risti sai näkyvyyttä ja sen arvoista ja toimista on kerrottu nuorille. Nuoriso-ohjaajat kohetasivat uusia nuoria ja pääsivät opettamaan heille vuorovaikutustaitoja jakamaan tietoa sekä kertomaan toiminnastaan ja tapaamaan nuoria, joilla on ikänsä puolesta mahdollisuus osallistua nuorisotalon järjestämään toimintaan.

Osa opiskelijoista sai työharjoittelupaikan, jota ilman he eivät olisi saanut työharjoittelujaksoaan suoritettua. Opiskelijat saivat tietoa seksuaaliterveyteen ja päihteiden vaaroihin liittyen. Opiskelijat saivat mahdollisuuden turvallisessa ympäristössä harjoitella sosiaalisia-, ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja yhteistyöpäivillä. Kaikki yhteistyöpäiviin osallistuneet ovat saaneet mahdollisuuden antaa palautetta ja sitä kautta kehittää yhteistyöpäiviä.

Opettajat saivat mahdollisuuden tarkkailla opiskelijoidensa ryhmätyötaitojen kehittymistä ja sen vaikutusta luokkahenkeen ja koulunkäyntiin. Opettajat kokivat hyvänä asiana nuoriso-ohjaajien taidon ryhmätyötaitojen ja vuorovaikutustaitojen kouluttajina. Turun ammatti-instituutissa on henkilökuntaa nuorten sosiaalisten taitojen vahvistamista ja opettamista varten. Koska ammatti-instituutti on niin suuri, etteivät nämä ihmiset mitenkään ehdi eivätkä pysty olemaan kaikkialla, missä heitä tarvittaisiin.

Opettajien mielestä oli hyvä, että nuoriso-ohjaajat olivat helposti tavoitettavissa ja usein myös nopeasti saatavissa paikalle, mikäli tilanne sitä vaatii. Tässä yhteydessä ”nopeasti” tarkoittaa noin kahden viikon sisällä. Opettajat tarvitsivat myös apua opiskelijoiden koulumotivaatioon ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvissä asioissa.

Opiskelijoilla joilla on oppimisvaikeuksia, mielenterveysongelmia, kehitysviivästyksiä tai motivaatio-ongelmia, eivät kaipaa vain tietoa, vaan taitoja jolla selvitä koulusta ja elämässä, näitä taitoja harjoitellaan nuoriso-ohjaajien pitämällä valistus- ja ryhmäyttämistunneilla. Heillä oli mahdollisuus rauhassa ja kiireettä harjoitella näitä taitoja. Kun kyseessä eivät olleet varsinaiset oppitunnit, oli nuoren helpompi onnistua, kun ei ollut painetta oppiaineen suorittamisesta.

Opiskelijat kokivat valistuspäivät luokkahenkeä edistävinä ja heidän oli helpompi tutustua muihin ryhmäyttämispäivän jälkeen. Heillä oli yhteisiä kokemuksia ja neutraali yhteinen aihe josta keskustella. Valistuspäivät olivat opiskelijoiden mielestä hyviä ja tarpeellisia, kun he saivat itse osallistua ja kysellä asioista ja heitä kuunneltiin. Opiskelijat kokivat oppineensa vaikka kyse ei ollut heidän mielestään oikeista oppitunneista. Opiskelijoiden mielestä tunnit menivät nopeasti, vaikei aina ehditty pitää kunnolla taukojakaan. Opiskelijat kokivat tärkeäksi keskustelevan ilmapiirin ja sitä kautta oppimisen. Oppitunneilla se harvemmin on mahdollista, koska opettajalla on tietoa, joka hänen pitää jakaa opiskelijoille.

Nuoriso-ohjaajat pitivät tärkeinä kontakteja joita koulu yhteistyö antaa heille. Nuorisotalon toimintoihin saadut uudet kävijät olivat nuoriso-ohjaajille tärkeä anti yhteistyöpäivistä ja totta kai myös kunnolla siivottu työpaikka. Nuoriso-ohjaajien ammattitaitoa on juuri sosiaalisten taitojen vahvistaminen, joten heille on mieluisaa päästä tekemään sitä heidän parasta osaamistaan.

Q-vuoren nuorisotalolla nuoriso-ohjaajien työnkuvaan kuului jo koulu yhteistyö peruskoulujen kanssa, joten yhteistyön laajentaminen myös toisen asteen oppilaitokseen oli luonnollinen jatkumo kehittämismyönteiselle yksikölle. Tämän tehtävän tarkoituksena oli saada selkeyttä siitä, mitä Turun ammatti-instituutin Tommilan kadun koulutalon ja Suomen Punaisen Ristin Varsinais-Suomen piirin

Q-vuoren nuorisotalon välinen yhteistyö on ja miten sitä voi kehittää. Uusi yhteistyömuoto muotoutui tarpeita kartoittamalla ja niihin vastaamalla

Yhteistyöpäivien laajentaminen muihin yksiköihin voisi olla mielenkiintoinen kokeilu. Tällaisista ryhmäyttämispäivistä olisi varmasti hyötyä useammallekin opiskelijalle ja muillakin ammatti-instituutin koulutaloilla. Auttaisivatko tällaiset ryhmäyttämispäivät isommissa koulutaloissa ja suurempien ryhmien kohdalla sitoutumaan paremmin opiskeluun ja luokkaan? Kaikki opiskelijat eivät ehkä kuitenkaan voi oppia tuntemaan toisiaan ja isompiin kouluihin on helpompi ”kadota”, mutta luokkatoverinsa oppisi tuntemaan paremmin ja oppisi toimimaan uusien ihmisten kanssa. Ryhmäyttämispäivät varmasti toimisivat muissakin koulutaloissa ja niistä voisi olla suurikin apu, mutta mitä niistä Q-vuoren nuorisotalo tai joku muu toimija saisi vastineeksi?

Tämä konsepti toimii Tommilankadulla, kun opiskelijat tulevat siivoamaan nuorisotaloa, mutta millaista vastinetta vaikka parturikampaajat voisivat tarjota, maksuttomia hiustenleikkuitako? Ajatuksena viehättävä, muttei ehkä pidemmällä aikavälillä kovin toimiva. Isommissa koulutaloissa on useampia koulutusaloja ja moninkertainen määrä opiskelijoita. Q-vuoren nuoriso-ohjaajien resurssit jo pelkästään ajan puutteen vuoksi, eivät riittäisi viemään läpi kaikille opiskelijoille tällaisia yhteistyöpäiviä.

Tämän kehittämistehtävän pohjalta muutkin nuoriso-ohjaajat ja henkilökunta koulun puolelta voisivat alkaa ohjaamaan ryhmäyttämispäiviä, mikäli kokevat sen tarpeelliseksi. Helpompaa on sulkea silmät ja resurssipulan ja vähäisten määrärahojen takia todeta, ettei tarvetta ole. Uuden toimintamuodon kehittäminen, sisään ajaminen ja siitä hyödyn löytäminen voi viedä aikaa, niin kuin tätäkin yhteistyökokeilua on tehty jo useita vuosia.

Tässä työssä esitettyä ryhmäyttämispäivää muokkaamalla ja kehittämällä, voi löytää jokaiselle ryhmälle sopivan pituisen ja ryhmää kehittävän päivän. Harjoitteita on mahdollista lisätä tai poistaa tarvittaessa. Kannattaa tutustua useampaankin harjoitteeseen, jotta voi tarvittaessa reagoida nopeasti ja ottaa käyttöön varaharjoitteita. Kannattaa varata riittävä määrä välineitä ja materiaaleja, joita

harjoitteet vaativat. Joskus iso ryhmä pitää jakaa pienemmiksi ryhmiksi, jotta harjoitteet saadaan suoritettua. Hyvän kokoinen ryhmä on 8-12 opiskelijaa. Isommillakin ryhmillä harjoitteet onnistuvat, mutta tällöin kannattaa jakaa luokka pienempiin ryhmiin, jos on mahdollista.

On muistettava ohjaajan ja opiskelijan yksilöllisyys, sillä kaikki toimintatavat eivät sovi kaikille. Ohjaajan on kyettävä havainnoimaan, jos joku ei uskalla tehdä harjoitetta ja alkaa vaikka häiriköidä tai sählätä. On siis tunnistettava milloin joku ei uskalla tai ei vaan halua ja pitää antaa opiskelijalle mahdollisuus poistua harjoitteesta nolaamatta itseään. Jokainen ohjaaja tekee päivästä ja tehtävien suorittamisesta omannäköisensä. Harjoitteisiin, niiden ohjaamiseen ja purkutilanteisiin on valmistauduttava huolella. On huolehdittava omasta jaksamisesta ja oman vireystilan säilymisestä, jotta kenenkään turvallisuus ei vaarannu, eikä harjoitteiden suorittaminen vaikeudu ohjaajan väsymyksen takia. Väsyneenä voi helposti antaa epäselviä ohjeita tai kertoa ohjeita niin, että jotain oleellista jää kertomatta. Väsyneenä ei välttämättä jaksaa kuunnella ja keskittyä purkutilanteisiin, jotka ovat iso osa harjoitetta.

Ohjaaja ei saa jämähtää tiettyihin tuttuihin kaavoihin, vaan pitää pystyä mielikuvituksellisesti kehittämään työtään ja omia työmenetelmiään. Pitää osata kertoa ohjeet niin monella tavalla, että kaikki ymmärtävät ja voivat suorittaa harjoitteet turvallisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijoiden taitoihin ja kykyihin ja niiden pohjalta arvioida, että mitkä harjoitteet voidaan ottaa ohjelmistoon. Tärkeä osa näitä ryhmäytämistunteja on keskustelu, kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen. Se on myös juuri sitä sosiaalisten taitojen harjoittelua ohjaajallekin.

LÄHTEET

Fischbein, S. & Österberg, O. 2009. Kaikkien lasten koulu – Erityispedagoginen näkökulma lasten kohtaamiseen. Tietosanoma oy, Juva.

Danska-Honkala, K. & Poteri, M. 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Sivut 127-149 teoksessa Herranen, J. & Lundbom, P. (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Bookwell Oy, Jyväskylä.

Herranen, J. & Lundbom, P. 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Sivut 4-12 teoksessa Herranen, J. & Lundbom, P. (toim.) 2011 Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Bookwell Oy, Jyväskylä.

Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia – parempaan vuorovaikutukseen. WS Bookwell Oy, Juva.

Joronen, K. & Koski, A. 2010. Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä. Tampereen yliopistopaino Oy.

Jokinen, J., Lähteenmäki, L. & Nokelainen, P. 2009. Työssäoppimisen lumo – ammatillisen sekä ammatillisen korkea-asteen koulutuksen ja työelämän yhteistyön hyvät käytänteet. Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna.

Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. PS-kustannus, Keuruu.

Komonen, K. 2005. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja opetuksen lähentäminen - pedagogiset haasteet ja opettajan työn muutos. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.

Konkola, R. 2003. Yhdessä kehittäen - koulutuksen ja työelämän yhteistyön haasteita. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, Helsinki.

Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi – ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Edita Prima oy, Helsinki

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka - aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino, Tampere

Mehtonen, T. 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. sivut 13 – 29 teoksessa Herranen, J. & Lundbom, P. (toim.) 2011 Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Bookwell Oy, Jyväskylä.

Rasku-Puttonen, H. 2006 Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. sivut 11 - 125 teoksessa Rasku-Puttonen, H., Nummenmaa, A. R., Hännikäinen, M., Alasuutari, M. ja Karila, K. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Osuuskunta vastapaino,

Opetushallitus 2010. Määräys 25/011/2010 Kotityö- ja Puhdistuspalvelujen perustutkinto. Ammatillisen perustutkinnon kotityöpalvelujen koulutusohjelma/osaamisala, kodinhuoltaja. Puhdistuspalvelujen koulutusohjelma/osaamisala, Toimitilahuoltaja. Oy Fram Ab, Vaasa

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012 – 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012:6.

Piha, K. & Poussa, L. 2012. Dialogi - paremman työelämän puolesta. Talentum, Liettua

Seppänen-Järvelä, R. 2006. Suunnitteellisuuden hyönteisiin käytänteisiin - kehittämisen menetelmien ja ajattelutapojen muodonmuutos. Sivut 17 - 33 teoksessa Seppänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (Toim.) 2006. Kehittämistyön risteyskohtia. Stakes, Helsinki.

Toikko, T. 2012. Sosiaalipalvelujen kehityssuunnat. University press, Tampere

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Juvenes print, Tampere

Työ- ja Elinkeinoministeriö, 2012. Työllisyys ja yrittäjäosaston raportti. Nuorisotakuu 2013. Helsinki

Väänänen, J. 2011. Nuorten syrjäytyminen ja pahan olon syyt. Opetusmenetelmäpäivät M/S Mariella 17-19.9.2011.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa - avaimia hyvinvointiin. Tietosanoma Oy, Helsinki

Wong, B. Y.L. & Graham, L. & Hoskyn, M., & Berman, J. 2008. The ABC's of learning disabilities. Elsevier inc., San Diego.

Internetlähteet:

Nuorisolaki 27.1.2006/72. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072. Viitattu 28.4.2013

Komonen, K. 2000. Koulutusyhteiskunnan marginaalissa – Ammattikouluopinnot keskeyttäneiden nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen polut.

www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkojulkaisut/Komonen_Katja.pdf

viitattu 28.5.2013

Turun ammatti-instituutti 2013. TAln opiskelijahuollon vertaistukiryhmät.

www.turkuai.fi/public/default.aspx?contentid=107701

viitattu 10.5.2013

Opiskelijoiden kyselylomake

Oletko käynyt siivoamassa Q-vuoren nuorisotalolla?

Mitä mieltä olet Q-vuoren siivouskeikasta?

Oletko osallistunut nuoriso-ohjaajien pitämiin ryhmäyttämistunteihin? Jos olet, mitä pidit niistä?

Oliko niistä apua luokkahenkeen? tai tutustuitko paremmin luokkalaisiisi? Saitko uusia kavereita?

Opitko jotain uutta ryhmäyttämispäivänä?

Mitä mieltä olet nuoriso-ohjaajien pitämistä seksi-ja päihdevalistustunneista?

Opitko jotain uutta?

Olisitko halunnut vielä tietää jotain?

Vastattiinko tunneilla aiemmin suljettuun kirjekuoreen laittamaasi kysymykseen?

Opettajien haastattelun runko

1. Onko yhteistyöpäivistä Q-vuoren nuorisotalon kanssa mielestäsi ollut hyötyä sinulle tai luokallesi? Jos on niin mitä?
2. Tiedätkö mitä nuoriso-ohjaajien tunnit sisältävät?
3. Saatko halutessasi vaikuttaa riittävästi tuntien sisältöön?
4. Oletko ollut mukana siivouspäivässä Q-vuorella?
5. Mitä mieltä olet siivouspäivästä?
6. Kehitettävää?
7. Muuta, mitä?

